

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia sekä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia.

Asiakas voitaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilun aikana siirtää toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä. Työttömyysturvatehtäviä siirrettäisiin laajemmin työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille. Keskeisimmät lisättävät tehtävät liittyvät työnhaun voimassaoloon ja sen ratkaisemiseen, onko henkilö työtön.

Muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä selkeytettäisiin. Viranomaisen harkintaan perustuvasta korvauksen epäämisestä ei olisi oikeutta hakea muutosta ja päätöksen muilta osin muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusoikeuteen.

Asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa korjattaisiin. Lisäksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä pienempiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu pääosin tulemaan voimaan 1.6.2021. Työttömyysturvatehtävien laajempaa siirtoa kunnille koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 2.10.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Yleistä	5
2.2 Työttömyysturvatehtävien jako.....	5
2.3 Asiakkuuden siirtäminen muualle kuin kotikunnan mukaiseen kokeilualueen kuntaan	7
2.4 Kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään.....	8
2.5 Kokeilun päättymiseen liittyvät siirtymäsäännökset.....	8
2.6 Muut kuntakokeilulain muutostarpeet.....	9
2.7 Muutoksenhaku harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä	9
2.8 Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin käyttöoikeus	14
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	16
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	16
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	17
4.2.1 Työttömyysturvatehtävien jako.....	17
4.2.2 Asiakkuuden siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistoon tai toiseen kokeilukuntaan kokeilun aikana	20
4.2.3 Muutoksenhaku harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä	20
4.2.4 Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin käyttöoikeudet	21
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	21
6 Lausuntopalaute	22
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	25
7.1 Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta.....	25
7.2 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.....	31
7.3 Työttömyysturvalaki	32
7.4 Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta.....	33
8 Lakia alemman asteinen sääntely	33
9 Voimaantulo	33
10 Toimeenpano ja seuranta	34
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	34
LAKIEHDOTUKSET	39
1. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta.....	39
2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta.....	44
3. Laki työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n muuttamisesta	46
4. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	47
LIITE	48
RINNAKKAISTEKSTIT	48

HE 43/2021 vp

1. Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta	48
2. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta.....	57
3. Laki työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n muuttamisesta	60
4. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	61

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Eduskunta on hyväksyessään ehdotuksen laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta hyväksynyt myös kaksi lausumaa (EV 216/2020 vp). Niistä ensimmäisen mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee säännökset, jotka mahdollistavat työllisyyden kuntakokeilun kokeilualueen kunnan asiakkaan siirtämisen perustellusta syystä työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian. Toisen lausuman mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset työttömyysturva-tehtävien hallituksen esityksissä (HE 87/2020 vp ja HE 114/2020 vp) ehdotettua laajemmaksi siirtämiseksi työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueen kunnille ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Eduskuntakäsittelyssä lakiehdotukseen työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta tehtiin lukuisia muutoksia hallituksen esityksissä (HE 87/2020 vp ja HE 114/2020 vp) ehdotettuun nähden. Lisäksi eduskunta päätti muuttaa väliaikaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua niin sanottua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaa säännöstä ja lisätä työttömyysturvalakiin väliaikaisesti tähän liittyvän uuden säännöksen.

Harkinnanvaraiseen kulukorvaukseen tehdyn väliaikaisen muutoksen on arvioitu lisäävän huomattavasti sen käyttöä. Säännökset harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten muutoksenhausta ovat tällä hetkellä jossain määrin epäselvät. Säännöksiä on välttämätöntä selkeyttää päätösmäärien kasvaessa.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevien esitysten eduskuntakäsittelyn aikana ja jälkeen on myös ilmennyt eräitä muita muutostarpeita. Muutokset olisi perusteltua toteuttaa tässä samassa yhteydessä.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Kirjallinen lausuntokierros järjestettiin 15.1.–26.2.2021. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa, jossa kaikilla halukkailla oli mahdollisuus antaa asiassa lausuntonsa.

Lausuntoja pyydettiin erikseen seuraavilta tahoilta: sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, eduskunnan oikeusasiamies, valtioneuvoston oikeuskansleri, tietosuojavaltuutetun toimisto, työ- ja elinkeinotoimistot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *KEHA-keskus*), työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus, Suomen Kuntaliitto, työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat 118 kuntaa, Kansaneläkelaitos, opetushallitus, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, Finanssivalvonta, Työllisyysrahasto, vakuutusosasto, sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, valtion työmarkkinalaitos, Kuntatyönantajat KT, Suomen Yrittäjät ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Akava ry, Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry, Ammattiliitto Pro, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Julkisan alan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Työttömien keskusjärjestö ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry ja Suomen Kasvupalvelujen tuottajat ry (KASPA).

Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 15.3.2021.

Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM155:00/2020>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020, jäljempänä *kokeilulaki*) on voimassa 1.3.2020-30.6.2023. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu alkoi 1.3.2021 ja päättyy 30.6.2023.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu liittyy hallitusohjelman työllisyystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaan työllisyyden kuntakokeilut toteutetaan vuoden 2021 alusta kesäkuun loppuun 2023.

Kokeilussa siirretään eräitä valtion työ- ja elinkeinotoimistojen tehtäviä määräajaksi kokeiluun valittujen kuntien tehtäväksi. Tarkoituksena on selvittää laissa tarkemmin määriteltyjen ja osittain vaikeasti työllistyvien asiakasryhmien osalta kuntien roolin vahvistamisen vaikutuksia avoimille työmarkkinoille työllistymiseen ja työllistymispolkujen pituuteen. Keskeistä kokeilussa on, että kunnat sovittavat yhteen eri toimialoilla tuottamia palveluita ja julkisia työvoimapalveluita asiakkaan palveluihin pääsemisen sujuvoittamiseksi. Viime kädessä kokeilun tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen sekä työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten hillitseminen. Kokeilussa mukana olevien kuntien asiakkaiksi siirretään kokeilun alkaessa yli 200 000 kokeilun kohderyhmään kuuluvaa työnhakijaa. Kokeilun toteuttamiseksi valtiolta kuntien työnjohdon alaisuuteen siirretään noin 1100 henkilötyövuotta kokeilulaissa tarkoitettuihin tehtäviin.

2.2 Työttömyysturvatehtävien jako

Kokeilualan kunnan työttömyysturvatehtävät

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaan kokeilualan kunnalla on työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Kokeilualan kunta antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapoliittisista edellytyksistä työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon.

Kokeilulain 12 §:n 2 momentin mukaan kokeilualan kunta antaa työvoimapoliittisen lausunnon työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja palvelun sisällyttämisestä työllistymissuunnitelmaan. Lausunto annetaan palvelun alkamisesta ja päättymisestä sekä palvelun aikaisista muutoksista. Lausunto sisältää myös tiedon palvelun järjestämispaikasta.

Kokeilualan kunnan sijasta työ- ja elinkeinotoimisto antaa kuitenkin työvoimapoliittisen lausunnon työnhakijan osallistumisesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja

ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon myös työvoimakoulutuksena toteutettavasta kotoutumiskoulutuksesta.

Kokeilualueen kunta antaa työvoimapolitiittisen lausunnon myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksistä. Lausunto annetaan muun muassa opiskelun seurannasta ja opintojen laiminlyönnistä. Lausunto annetaan vastaavasti kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitetusta maahanmuuttajan työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksistä.

Työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvatehtävät

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon kokeilualueen kunnan asiakkaana olevan työnhakijan muista kuin edellä mainituista kokeilulain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kokeilualueen kunnan toimivaltaan kuuluvista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä.

Työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee työttömyysturvalain 2 luvussa säädettyjen etuuden saamisen työvoimapolitiittisten edellytysten täytymisen. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon työnhaun voimassaolosta, kokoaikatyön hakemisesta, työllistymisestä työsuhteessa sekä yritystoiminnassa ja omassa työssä työllistymisen ja opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen ja koulutukseen hakemisvelvollisuuden korvaamisesta muilla toimilla.

Työ- ja elinkeinotoimisto arvioi työttömyysturvalain 2 a luvun nojalla työnhakijan menettelyä ja työttömyysetuuden mahdollista menettämistä määräajaksi tai toistaiseksi, kun kyse on työstä eroamisesta ja erottamisesta, työstä kieltäytymisestä sekä työllistymissuunnitelmaan ja työllistymistä edistäviin palveluihin liittyvistä laiminlyönneistä. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapolitiittisen lausunnon työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä.

Työvoimapolitiittisia lausuntoja nuorten koulutukseen hakemisvelvollisuuden laiminlyömisestä, työnhakijan opintojen ja yritystoiminnan vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta sekä työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavan menettelyn vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta annetaan tyyppillisesti muusta asiakaspalvelusta erillisissä työttömyysturvayksiköissä. Näiden lausuntojen antamiseen liittyy usein harkintaa koskien esimerkiksi työnhakijan menettelyn mahdollista moitittavuutta. Työvoimapolitiittiset lausunnot, joiden antamiseen ei liity harkintaa, tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, annetaan yleensä asiakaspalvelun yhteydessä.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista (1556/2016) säädetään työvoimapolitiittisen lausunnon antamisen määräajasta. Asetuksen 1 §:n mukaan työvoimapolitiittinen lausunto tulee antaa ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin 30 päivän kuluessa siitä, kun hakija on toimittanut lausunnon antamiseksi tarpeellisen selvityksen tai kun määräaika selvityksen antamiseen on päättynyt. Käytännössä suurin osa työvoimapolitiittisista lausunnoista annetaan työ- ja elinkeinotoimistoissa muutaman päivän kuluessa.

Työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan kuuluvan työttömyysturva-asian käsittely kuntakokouksessa

Työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaan kuuluvissa työttömyysturvajärjestelmän toimeenpääntöön liittyvissä tehtävissä kokeilun alueen kunnan virkailija pyytää asiakkaalta tarpeelliset selvitykset, jotka välitetään asiakastietojärjestelmän avulla viivytyksettä työ- ja elinkeinotoimistolle työvoimapoliittisia edellytyksiä koskevaa päätöksentekoa varten. Työ- ja elinkeinotoimisto vastaa toimivaltansa puitteissa työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen liittyvien tarpeellisten jatkoselvitysten tekemisestä. Työnhakijan tilanteeseen perehtyy ja lisäselvityksiä pyytää tarvittaessa sekä tiedot välittävä kokeilun alueen kunta että lausunnon antava työ- ja elinkeinotoimisto.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi mietinnössään (TyVM 16/2020 vp— HE 87/2020 vp, HE 114/2020 vp), että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa useat tahot esittivät, että lakiesityksen mukainen työnjako työttömyysturva-asioissa tulee lisäämään työttömyysturva-asioiden hoitamisen edellyttämää työmäärää sekä aiheuttamaan viivettä työttömyysturvalausuntojen antamiseen. Valiokunta katsoi, että työttömyysturvatehtäviä on tarpeen siirtää kokeilukunnille ehdotettua laajemmin siten, että tarpeetonta edestakaista ilmoittelua kokeilun alueen kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston välillä vähennetään ja työvoimapoliittisten lausuntojen antamisen prosessia yksinkertaistetaan.

2.3 Asiakkuuden siirtäminen muualle kuin kotikunnan mukaiseen kokeilun alueen kuntaan

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 4 §:n mukaan kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai jotka ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä. Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 5 §:n 1 momentin mukaan 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Kunnan asiakkaaksi siirretään myös henkilö, joka viimeistään seitsemän päivän kuluttua työnhaun käynnistämisestä tai työnhaun muutoksen ilmoittamisesta kuuluu 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään. Työ- ja elinkeinotoimisto voi jättää henkilön siirtämättä kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai muusta perustellusta syystä.

Perustuslakivaliokunta totesi työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevista hallituksen esityksistä antamassaan lausunnossa (PeVL 25/2020 vp), että kokeilun alueet muodostavista kunnista ehdotetaan säädettäväksi lain 3 §:ssä ja kunnan asiakkaiksi siirtyvistä työttömistä työnhakijoista, työllistettynä olevista ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevista työnhakijoista 4 §:ssä riittävän täsmällisesti. Perustuslakivaliokunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että hallituksen esityksiin sisältyneessä lakiehdotuksessa ei ollut riittävän täsmällisesti säädetty asiakkaan kielen merkityksestä kokeiluun kuulumisen kannalta ja mahdollisista muista poikkeuksista kokeiluun kuulumisessa. Lakiehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto olisi voinut perustellusta syystä jättää asiakkaan siirtämättä kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta säännöstä täsmennettiin edellä esitettyyn muotoon.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevia hallituksen esityksiä koskevassa mietinnössään (TyVM 16/2020 vp, s. 12) eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että sääntely ei mahdollista asiakkuuden siirtämistä kotikunnasta toisen kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, ellei henkilön kotikunta muutu.

Mietinnössään valiokunta totesi, että asiakkaan olosuhteet voivat kotikunnan asiakkuuden aikana syystä tai toisesta muuttua siten, että asiakas ei tosiasiallisesti pysty käyttämään kotikuntansa tarjoamia palveluita. Valiokunta piti tilannetta epätarkoituksenmukaisena ja katsoi, että perustellusta syystä asiakkuus tulee voida siirtää asiakkaan kotikunnasta takaisin työ- ja elinkeinotoimistoon, jolloin asiakkaalla olisi mahdollisuus valita minkä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluita hän käyttää. Valiokunta edellytti mietinnössään, että hallitus valmistele

tarvittavat säännökset asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Hyväksyessään lakiehdotuksen työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta eduskunta hyväksyi myös asiakkuuden siirtämistä koskevan lausuman. Sen mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee säännökset, jotka mahdollistavat työllisyyden kuntakokeilun kokeilun alueen kunnan asiakkaan siirtämisen perustellusta syystä työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Lausuman toteuttaminen edellyttää työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamista. Lausuman toteuttamisessa on otettava huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, jonka mukaan kokeilun alueesta ja kokeilun kohderyhmästä on säädettävä riittävän täsmällisesti laissa.

2.4 Kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan kokeilun alueeseen kuuluva kunta voi järjestää tässä laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle samaan kokeilun alueeseen kuuluvalle kunnalle kuntalain (410/2015) 8 §:n 1 momentin mukaisesti. Kuntien yhteistoiminnan muodoista säädetään kuntalain 8 luvussa. Yksi tällaisista yhteistoiminnan muodoista on kuntayhtymä.

Kuntalain 55 §:n 2 momentin mukaan kuntayhtymä on oikeushenkilö, joka voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa. Kuntayhtymä on siis kunnasta erillinen oikeushenkilö (HE 268/2014 vp, s. 182/I).

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 §:n 2 momentissa säädetään käyttöoikeuden myöntämisestä työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään, URA:an. Säännöksessä ei ole huomioitu, että kokeilun alueen kunnat voivat lain 7 §:n 2 momentin nojalla perustaa kuntayhtymän kokeilulaissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamiseksi. Koska kuntayhtymä on kunnasta erillinen oikeushenkilö, eivät sen palveluksessa olevat ja kokeilulaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavat virkamiehet ole kunnan vaan kuntayhtymän palveluksessa.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 14 §:n 2 momenttia olisi muutettava siten, että se mahdollistaisi käyttöoikeuden myöntämisen myös kokeilun alueen kuntien perustaman, kokeilulaissa tarkoitettuihin tehtäviin vastaavan kuntayhtymän palveluksessa olevalle virkamiehelle. Asiakastietojärjestelmä URA:n käyttöoikeus voitaisiin myöntää vastaavin edellytyksin kuin kunnan palveluksessa olevalle virkamiehelle.

2.5 Kokeilun päättämiseen liittyvät siirtymäsäännökset

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei ole kokeilulain voimassaolon päättämiseen liittyviä siirtymäsäännöksiä lukuun ottamatta lain 24 §:n 4 momentin säännöstä, jonka mukaan asiakkaiden ohjaaminen kokeiluun päättyy 31.3.2023. Vastaavasti kuin kokeilun alkamisen, myös kokeilun päättämisen osalta on kuitenkin tarpeen säätää, mitä vireillä oleville asioille tai voimassa oleville suunnitelmille tapahtuu.

Kokeilun alkamiseen liittyvän säännöksen mukaan lain voimaan tullessa vireillä oleviin etuuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä (kokeilulain 24 §:n 2 momentti). Lisäksi kokeilun alkamisen osalta on myös säädetty, että jos työttömälle työnhaki-

jalle on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma ennen hänen ohjaamistaan kunnan asiakkaaksi, suunnitelma velvoittaa asiakasta ja kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Kunnan asiakkaaksi siirtyneen työnhakijan tulee ilmoittaa suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta kunnalle.

Kokeilun päättymisen osalta on tarpeen säätää vastaavista seikoista. Lisäksi kokeilun päättymisen osalta on tarpeen säätää työ- ja elinkeinotoimiston toimivallasta kunnan kokeilun aikana tekemän päätöksen muutoksenhakuasiassa.

2.6 Muut kuntakokeilulain muutostarpeet

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei säädetä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitetun palvelutarpeen arvioinnin tai monialaisen yhteispalvelun tarpeen päättymisen arvioinnin siirtämisestä työ- ja elinkeinotoimistolta kokeilun alueen kunnalle. Tarkoitus on ollut, että kokeilun alueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös näistä tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Kuntakokeilulakiin olisi lisättävä asiaa koskeva säännös.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 1 §:ssä säädetään lain tarkoituksesta. Sen mukaan laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta ja antavat eräitä työttömyysturvallaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta. Säännöksessä ei mainita kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001) eikä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (1369/2014).

Kokeilulain 9 §:n 1 momentin mukaan kokeilun alueen kunta hoitaa asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät, joista säädetään työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseksi (2 kohta) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa aktivointisuunnitelman laatimiseksi (3 kohta). Lisäksi on tarkoitus, että kokeilun alueen kunta vastaisi myös työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitetusta palvelutarpeen arvioinnista ja monialaisen yhteispalvelun tarpeen päättymisen arvioinnista asiakkaidensa osalta. Kokeilulain 1 §:ään olisi selvyden vuoksi lisättävä maininnat myös näistä tehtävistä.

Tuloverolaissa (1535/1992), laissa tulotietojärjestelmästä (53/2018) ja valtioneuvoston asetuksessa maaseudun yritystuesta (80/2015) esiintyy viittauksia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla maksettaviin korvauksiin ja etuuksiin sekä työ- ja elinkeinotoimiston mainitun lain nojalla tekemiin päätöksiin. Säännöksiä ei niiden sanamuodon perusteella voi suoraan soveltaa kokeilun alueen kunnan kokeilulain nojalla tekemiin päätöksiin ja myöntämiin korvauksiin tai etuuksiin. Kokeilulakiin olisi lisättävä tarvittavat viittaussäännökset.

2.7 Muutoksenhaku harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Kulukorvauksen myöntämisen edellytykset

Kulukorvauksesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa. Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on 9 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan oikeus saada palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi kulukor-

vausta tiettyjen palvelujen ajalta. Näitä palveluja ovat työvoimakoulutus, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22-24 §:ssä tarkoitettu omaehtoinen opiskelu, työnhakuvalmennus, uravalmennus ja kokeilu. Kokeilulla tarkoitetaan koulutuskokeilua sekä työkokeilua. Kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos. Tätä niin sanottua lakisääteistä kulukorvausta koskevia säännöksiä ei ole työllisyyden edistämisen kuntakokeilun yhteydessä muutettu.

Saman pykälän 3 momentissa säädetään niin sanotusta harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta. Tätä säännöstä on muutettu väliaikaisesti työllisyyden edistämisen kuntakokeilun ajaksi 1.3.2021-30.6.2023. Kokeilun aikana voimassa olevan säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää kulukorvausta henkilöasiakkaalle:

- 1) joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun; tällaisena palveluna ei pidetä asiointia työ- ja elinkeinotoimistossa eikä 6 luvussa tarkoitettua työnhakijan omaehtoista työttömyysetuudella tuettua opiskelua;
- 2) jolle palveluun osallistumisesta aiheutuu välttämättömiä kustannuksia; ja
- 3) jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella eikä oikeutta vastaavaan korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla.

Kokeilualueen kunnalla on vastaava mahdollisuus harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämiseen työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momentin 3 kohdan c alakohdan nojalla. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 10 §:n 2 momentin perusteella kunnan myöntämään kulukorvaukseen sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään kulukorvauksesta.

Ennen väliaikaisen muutoksen voimaantuloa ja sen voimassaolon päätyttyä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentti mahdollistaa kulukorvauksen myöntämisen työtä vailla olevalle henkilöasiakkaalle, joka osallistuu työvoimakoulutukseen, työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen tai kokeiluun ja jolla ei ole oikeutta kulukorvaukseen 1 momentin perusteella eikä oikeutta korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla.

Päätösmäärät ja menettely

Harkinnanvaraisen kulukorvauksen maksamista koskevia päätöksiä on viime vuosina tehty joidakin satoja vuodessa. Vuonna 2019 työ- ja elinkeinotoimistoissa tehtiin yhteensä noin 600 harkinnanvaraisen kulukorvauksen maksamista koskevaa päätöstä. Vuonna 2020 maksupäätöksiä tehtiin yhteensä 529 kappaletta. Kielteisiä päätöksiä ei tilastoida.

Harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten määrän arvioidaan kasvavan huomattavasti väliaikaisten muutosten johdosta niiden voimassaolon aikana 1.3.2021–30.6.2023. Kuten väliaikaisten muutosten osalta on työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (87/2020 vp) ja sitä täydentävän hallituksen esityksen (HE 114/2020 vp) eduskuntakäsittelyn aikana tuotu esiin, päätösmäärästä ei pystytä antamaan etukäteen tarkkaa arviota, koska käytettävissä ei ole tilastotietoja laajennetun kulukorvauksen piiriin tulevien palveluiden

määristä. Määrään vaikuttaa muun muassa se, miten kunnat lähtevät ohjaamaan asiakkaitaan palveluihin ja millaisia palveluja kunnat päättävät kokeilussa järjestää.

Menettelystä harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisessä ja maksamisessa säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen 24 §:ssä. Sen mukaan asiakkaan palvelusta vastaava työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta tekee päätöksen harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisestä työllistymissuunnitelmasta tai sitä korvaavasta suunnitelmasta sopimisen yhteydessä, jos suunnitelmassa sovitaan palveluun osallistumisesta. Asiakas hakee korvauksen maksatusta jälkikäteen KEHA-keskukselta. KEHA-keskus vastaa sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että kuntien asiakkaiden korvausten maksatuksesta.

Asetuksen valmistelussa on arvioitu työ- ja elinkeinotoimistoille ja kokeilukunnille aiheutuvan hallinnollisen työn kasvavan harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisen johdosta valtakunnallisesti enintään 10 henkilötyövuodella, joten yksittäisen työ- ja elinkeinotoimiston tai kokeilukunnan työmäärän lisäys arvioitiin melko vähäiseksi. Koska KEHA-keskus vastaa sekä työ- ja elinkeinotoimistojen että kokeilukuntien myöntämien kulukorvausten maksatuksesta, sille aiheutuvan hallinnollisen työn lisäyksen arvioitiin olevan noin neljä henkilötyövuotta. Näihin arvioihin liittyi huomattavaa epävarmuutta, koska päätösmäärien arviointi etukäteen on haastavaa. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten ja maksatushakemusten määriä ja tarvittaessa varmistaa KEHA-keskukselle maksatushakemusten määrän kasvun johdosta tarvittavat lisäresurssit.

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:ssä säädetään, että kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakiä (603/1984) ja muun muassa työttömyysturvalain 12 lukua (muutoksenhaku), jollei tässä laissa toisin säädetä. Työttömyysturvalain 12 luvun 1 §:n mukaan Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valituskirjelmä on toimitettava Kansaneläkelaitokselle tai asianomaiselle työttömyyskassalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan työttömyysturvalain 12 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä koskeva valituskirjelmä on toimitettava asianomaiseen työ- ja elinkeinotoimistoon.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, työ- ja elinkeinotoimiston päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 5 kohdan mukaan päätökseen ei kuitenkaan saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos päätös koskee tuen, etuuden tai korvauksen epäämistä määrärahasyistä.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 17 §:n 2 momentin mukaan kokeilualueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon.

Muutoksenhakusäätely kulukorvausta koskevista päätöksistä ei ole kaikilta osin selkeää, koska sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:ssä että 14 luvun 1 §:ssä

ilmaistaan säännösten toissijaisuus muualla säädettyyn nähden (”jollei tässä laissa toisin säädetä”). Muutoksenhakutien määräytymisen kannalta vaikuttaa keskeiseltä, mikä taho on tehnyt päätöksen, johon haetaan muutosta.

Työttömyysetuutta saavan työnhakijan oikeudesta saada julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua kulukorvausta päättää työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos. Muutoksenhausta näiden tahojen päätöksiin säädetään työttömyysturvalaissa. Sen sijaan harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisestä päättää työ- ja elinkeinotoimisto ja kuntakokeilussa kokeilukunta omille asiakkailleen. Säännösten kirjoitustavasta johtuen ei ole selvää, tulisiko näihin päätöksiin sovellettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n muutoksenhakusäännökset päätöksen tehneen viranomaisen perusteella vai työttömyysturvalain säännökset päätöksen luonteen (kulukorvaus) perusteella. Nykyisin päätöksiin liitettävässä muutoksenhakuosoituksessa ohjataan asiakasta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja työttömyysturvalain 12 luvun mukaiseen muutoksenhakumenettelyyn.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta saadun tiedon mukaan harkinnanvaraista kulukorvausta koskevia asioita tulee vuodessa vireille alle 10 kappaletta. Päätösmäärät ja siten myös muutoksenhakujen määrät todennäköisesti kasvavat kokeilun aikana väliaikaisten säännösten johdosta. Koska kielteisiä päätöksiä ei nykyisin tilastoida, ei ole tiedossa, kuinka suuresta osasta tehtyjä päätöksiä on nykyisin valitettu. Päätösmäärien kasvaessa muutoksenhakua koskevia säännöksiä on välttämätöntä selkeyttää.

Päätös harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta ei sisällä niinkään oikeudellista arviointia kuin tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto ja kokeilulain nojalla kunta voi myöntää kulukorvauksen, jos myöntämisen edellytykset täyttyvät. Nämä edellytykset ovat 1.3.2021–30.6.2023 työllisyyden edistämisen kuntakokeilun aikana erilaiset kuin mitä ne ovat ennen kokeilua ja sen jälkeen. Edellytysten täyttyessäkin myöntäminen on siis työ- ja elinkeinotoimiston, ja kokeilussa kunnan, harkittavissa.

Väliaikaisesti voimassa olevien harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien säännösten nojalla tehty päätös sisältää ratkaisun siitä, onko palvelu, jonka ajalta korvausta haetaan, työllistymistä tukeva palvelu. Lisäksi arvioitavaksi tulee, onko hakijalle aiheutunut osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia. Toistaiseksi voimassa olevien harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien säännösten nojalla tehty päätös sisältää ratkaisun siitä, onko kyseessä oleva palvelu sellainen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu palvelu, jonka ajalta kulukorvausta voidaan maksaa. Sekä väliaikaisesti että toistaiseksi voimassa olevien säännösten nojalla tehtävässä päätöksessä arvioidaan myös, olisiko henkilöllä oikeus lakisääteiseen kulukorvaukseen tai oikeus korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista muun lain nojalla.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilun aikana harkinnanvaraisen kulukorvauksen myöntämisellä on yhteys työnhakijan työttömyysetuusoikeuteen. Väliaikaisesti voimassa olevan työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n mukaan muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistuminen ei velvoita työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, jos työnhakijalle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle makseta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla. Kuntakokeilun aikana työllistymistä tukevaan palveluun osallistuminen ei siis velvoita työnhakijaa, jos hänelle aiheutuisi osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia, mutta hänelle ei myönnetä kulukorvausta.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus ovat toimivaltaisia käsittelemään muutoksenhaut työttömyysturvaa koskevista työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen päätöksistä sekä lakisääteistä kulukorvausta koskevista päätöksistä. Ne arvioivat nykyisin työttömyysturvapäätösten ja lakisääteistä kulukorvausta koskevien päätösten muutoksenhaussa vastaavia palvelujen laatuun liittyviä seikkoja kuin harkinnanvaraisen kulukorvauksen muutoksenhaussa tulee arvioitavaksi. Valituksen käsittely sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa on maksutonta.

Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen muutoksenhaun harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä olisi perusteltua tapahtua samalla tavoin kuin lakisääteisestä kulukorvauksesta: sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusosoikeuteen. Muutoksenhakusäännöksessä olisi huomioitava, että harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan päätöksen tekee työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen sijaan työ- ja elinkeinotoimisto ja kokeilun aikana kunta omien asiakkaidensa osalta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentissa säädetään eräistä muutoksenhakukielloista. Esimerkiksi palkkatuen epäämistä koskevasta päätöksestä ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos palkkatuki on evätty sillä perusteella, että mainitun lain 7 luvun 2 §:n 1 tai 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty. Palkkatukea koskevaan päätökseen ei myöskään saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa siltä osin kuin päätös koskee palkkatuen määrää tai kestoa. Lisäksi muutoksenhakukiello koskee matka- ja yöpymiskustannusten ja muuttokustannusten korvaamista koskevaa päätöstä, jos kustannusten korvaamista ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden ja työttömän työllistymisen kannalta. Muilta osin matka- ja muuttokustannusten korvaamista koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta. Näiden muutoksenhakukiellojen perusteena on päätösten perustuminen viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaan (HE 133/2012, s. 121 ja 135; PeVL 32/2012 vp, s. 5/I).

Muutoksenhakukielloja koskevien lain esitöiden perusteella tarkoitus on ollut kohdentaa valituskielto mahdollisimman tarkkarajaisesti toimiin, joissa valittu ratkaisu perustuu työ- ja elinkeinoviranomaisen suorittamaan tarkoituksenmukaisuus- tai tarveharkintaan, ja joissa päätöksenteon kohteena ei ole asiakkaan subjektiivinen oikeus. Esitöiden mukaan rajoitus on tarpeen siitä syystä, että tuomioistuimet eivät käytännössä voi muuttaa päätöksen sisältöä siltä osin kuin se on perustunut työ- ja elinkeinoviranomaisen työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuusharkintaan (HE 133/2012 vp, s. 45/II-46/I).

Lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan päätökseen, joka koskee tuen, etuuden tai korvauksen epäämistä määrärahasyistä, ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa. Tämän muutoksenhakukiellon tavoitteena on selkeyttää muutoksenhakusäännöksiä ja estää sellaisten oikaisuvaatimusten ja valitusten tekeminen, jotka eivät käytännössä voi johtaa päätöksen muuttamiseen (HE 209/2016 vp, s. 47 ja s. 92). Muutoksenhakukiello perustuu siis siihen, että kielteinen päätös on tehty määrärahasyistä.

Harkinnanvaraista kulukorvausta koskeva päätös ei nykyisin ole muutoksenhakukiellon piirissä, paitsi jos kielteinen päätös johtuu määrärahasyistä. Hallituksen esityksessä (HE 133/2012 vp) ei ole perusteltu tämän päätöksen jättämistä muutoksenhakukiellon ulkopuolelle, vaikka kulukorvauksen myöntäminen on edellä esitetyllä tavalla harkinnanvaraista. Valituksen käsittelevällä taholla on hyvin rajalliset, käytännössä olemattomat mahdollisuudet arvioida päätöksen tehneen työ- ja elinkeinotoimiston tai kokeilualueen kunnan harkinnan oikeellisuutta. Harkinnanvaraisen kulukorvauksen epääminen viranomaisen harkinnan perusteella olisi siksi jätettävä muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle. Sen sijaan siltä osin kuin päätöksessä on kyse esimerkiksi korvattavista päivistä tai korvauksen määrästä, olisi siihen mahdollista hakea muutosta.

2.8 Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin käyttöoikeus

Työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014, jäljempänä *TYP-laki*) säädetään yhteistoimintamallista, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta siten kuin kyseisessä laissa säädetään. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. TYP-lain mukaan työttömällä on monialaisen yhteispalvelun tarve, jos hänen työllistymisensä edistäminen edellyttää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien edellä mainittujen palvelujen yhteensovittamista.

KEHA-keskus ylläpitää monialaisen yhteispalvelun toteuttamiseksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 1 §:ssä tarkoitettua monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriä, TYPPI-rekisteriä. TYPPI-rekisteri on työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän, URA-järjestelmän, osarekisteri. KEHA-keskus voi TYP-lain 9 §:n 4 momentin mukaan myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle, joka hoitaa TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä. Virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

Tällä hetkellä voimassa olevan säännöksen mukaan asiakasrekisterin käyttöoikeus voidaan myöntää edellä todetun mukaisesti virkamiehelle. Nykyinen säännös tuli voimaan 1.7.2020 (laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta 448/2020, HE 12/2020 vp). Alun perin TYP-lain 9 §:n mukaan (HE 183/2014 vp) asiakasrekisterin käyttöoikeus voitiin myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle, joka hoitaa kyseessä olevassa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Hallituksen esityksessä 12/2020 vp asiaa ei ole perusteltu, mutta muutoksen taustalla on ollut se, että URA-asiakastietojärjestelmän, jonka osarekisteri TYPPI-rekisteri on, käyttöoikeus voidaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaan myöntää virkamiehelle. TYP-lain 9 §:n muutoksen tultua voimaan on käynyt ilmi, että kaikki TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavat kunnan työntekijät eivät ole virkasuhteessa ja että Kansaneläkelaitoksen työntekijät ovat työsuhteisiä.

Heinäkuun 2020 alusta voimaan tullut muutos on aiheuttanut TYP-toiminnassa käytännön ongelmia, koska KEHA-keskus ei ole voinut myöntää käyttöoikeuksia työsuhteessa olevalle työntekijälle. Lakimuutoksella ei ole ollut tarkoitus ottaa kantaa siihen, miten kunnat ja Kansaneläkelaitos järjestävät työntekijöidensä palvelussuhteet. Kunta päättää kuntalain (410/2015) 87 §:n nojalla, onko henkilö palkattava työ- vai virkasuhteeseen, ja vastaavasti Kansaneläkelaitos päättää, miten palvelussuhde järjestetään Kansaneläkelaitokselle säädetyissä tehtävissä. Rekisterin käyttöoikeudessa on kyse lähinnä teknisestä käyttöoikeudesta, jonka saatuaan TYP-työntekijä voi tallettaa rekisteriin asiakkaan monia-laista yhteispalvelua koskevat tiedot. TYP-lain 9 §:n 2 momentissa säädetään siitä, mitä tietoja asiakasrekisteriin voidaan tallettaa. TYP-laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi olisi välttämätöntä muuttaa voimassa olevaa lainkohtaa siten, että käyttöoikeus TYPPI-rekisteriin voitaisiin myöntää henkilölle, joka hoitaa TYP-laissa säädetyjä tehtäviä – riippumatta siitä, onko henkilö työ- vai virkasuhteessa. Tältä osin palattaisiin alkupe räiseen sääntelyyn, jonka perustuslakivaliokunta (PeVL 41/2014 vp) on hyväksynyt.

TYP-laissa viranomaistehtäviä on säädetty työ- ja elinkeinotoimiston ja Kansaneläkelaitoksen lisäksi kunnalle. Kunta voi kuitenkin kuntalain nojalla järjestää sosiaali- ja terveystalvet itse tai sopia järjestämistvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle siten kuin kuntalain 8 §:n 1 momentissa säädetään. Kunta voi siten esimerkiksi siirtää sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisen kuntayhtymälle. TYP-lain 9 §:n 4 momentissa, jossa säädetään siitä, kenelle asiakasrekisterin käyttöoikeus voidaan myöntää, ei ole otettu huomioon tilannetta, jossa kunta on siirtänyt sote-talveluiden järjestämisen kuntayhtymälle. Koska kunta ja kuntayhtymä ovat erillisiä oikeushenkilöitä, eivätkä kuntayhtymän palveluksessa olevat henkilöt ole kunnan palveluksessa, tulisi 9 §:n 4 momenttiin lisätä rekisterin käyttöoikeus myös kuntayhtymän palveluksessa olevalle, joka hoitaa TYP-laissa säädettyjä tehtäviä.

TYP-lain valmistelun aikana ei pidetty tarpeellisena säätää erikseen kuntayhtymän palveluksessa olevan henkilön käyttöoikeudesta TYPPI-rekisteriin. TYP-lain voimaantulon jälkeen kunnat ovat enenevässä määrin sopineet talvelujen järjestämisestä niin, että perusterveydenhuollon ja sosiaalitalvelut voi järjestää kunta tai yhteistoiminta-alue. Yhteistoiminta-alueiden vaihtoehtoisia organi-sointimuotoja ovat kuntayhtymä ja vastuukunta.

Vuonna 2020 perusterveydenhuollosta ja sosiaalitalveluista vastasi 33 kuntayhtymää, joissa on yhteensä 158 jäsenkuntaa. Kuntayhtymä vastasi perusterveydenhuollon lisäksi kaikista sosiaalitalveluista tai osasta sosiaalitalveluja. Osa kuntayhtymistä vastasi vain perusterveydenhuollosta. Kuntia, jotka ovat siirtäneet vain tervetdenhuollon tai osia sosiaalitahuollosta yhteistoiminta-alueelle oli yhteensä 61. Asia ei noussut esiin valmisteltaessa 1.7.2020 voimaan tullutta TYP-lain 9 §:n muutosta. Lakimuutoksen jälkeen Kuntaliitto esitti työ- ja elinkeinoministeriölle, että TYPPI-rekisterin käyttöoikeus tulisi laajentaa koskemaan myös kuntayhtymän palveluksessa olevaa.

Monialaisen yhteistalvelun järjestämiseksi työ- ja elinkeinotoimisto, sen toimialueen kunnat ja Kansaneläkelaitos sopivat kuinka monta monialaisen yhteistalvelun verkostoa (TYP-verkosto) työ- ja elinkeinotoimiston toimialueella toimii. TYP-verkostoja on tällä hetkellä 31. TYP-joh-tajilta joulukuussa 2020 saadun tiedon mukaan yli puolet verkostoista on sellaisia, joissa sosiaali- ja terveystalvet tarjoaa kuntayhtymä joko kaikille verkoston kunnille tai osalle kuntia. Nämä kuntayhtymät hoitavat siten TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä. Koska kuntayhtymä voi järjestää sosiaali- ja terveystalvet kunnan puolesta ja tosiasiallisesti monilla alueilla järjestää, TYP-lain 9 §:n 4 momenttiin tulisi lisätä kuntayhtymä organisaatioksi, jonka palveluksessa olevalle KEHA-keskus voi myöntää TYPPI-rekisterin käyttöoikeuden.

Kunta on työllistymistä edistävällä monialaisessa yhteistalvelussa sosiaali- ja terveystalveluista vastaava viranomainen. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilualueeseen kuuluva kunta vastaisi lisäksi TYP-laissa työ- ja elinkeinotoimistolle säädetyistä tehtävistä (ks. edellä kohta 2.6 Muut kuntakokeilulain muutostarpeet).

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei ole säädetty käyttöoikeudesta TYPPI-rekisteriin. Erillinen säännös ei olisi tarpeen, koska kunnan – ja tässä esityksessä ehdotetun kuntayhtymän - palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä, voitaisiin myöntää käyttöoikeus suoraan TYP-lain nojalla. TYP-laissa ei säädetä henkilön työpanoksen suuruudesta TYP-lain mukaisissa tehtävissä eikä tätä ole tarkoitus muuttaa. TYPPI-rekisterin käyttöoikeus voitaisiin siten myöntää kokeilukunnan palveluksessa olevalle, joka hoitaa TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä joko koko- tai osa-aikaisesti eikä minimityöpanosta edellytettäisi. Käyttöoikeuden myöntäminen URA-asiakastietojärjestelmään kuntakokeilussa edellyttää kuitenkin, että henkilön työpanos on 50 % kokeilulain mukaisista tehtävistä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on edistää kokeilualueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan työttömyysturva-asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja sujuvuutta. Tavoitteena on myös mahdollistaa asiakkaan henkilökohtaisten olosuhteiden huomioiminen kokeiluun sijoittumisessa kokeilulainsäädännön reunaehdot huomioiden.

Tämän esityksen tavoitteena on myös korjata asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä. Tavoitteena on mahdollistaa kuntakokeilussa käyttöoikeuden myöntäminen työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmään kuntayhtymän palveluksessa olevalle virkamiehelle vastaavin edellytyksin kuin kunnan palveluksessa olevalle virkamiehelle. Toiseksi tavoitteena on mahdollistaa käyttöoikeuden myöntäminen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin myös kuntayhtymän palveluksessa olevalle henkilölle ja myös muulle kuin virkasuhteessa olevalle henkilölle, joka hoitaa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Lisäksi esityksen tavoitteena on selkeyttää muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä ja varmistaa, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilun päättymistä 30.6.2023 varten on olemassa riittävät säännökset asiakkaiden palveluiden ja oikeuksien turvaamiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kokeilualueiden kunnille työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Ehdotetut lausuntotehtävät koskevat sellaisia työvoimapolitiittisia lausuntoja, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa, ja joita annetaan nykyisin pääosin työ- ja elinkeinotoimiston muun asiakaspalvelun yhteydessä. Tällaiset lausunnot koskevat keskeisesti työnhaun voimassaoloa sekä työnhakijan työttömyyden alkamista tai päättymistä.

Esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimisto voisi siirtää kokeilun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä. Siirto edellyttäisi asiakkaan pyyntöä sekä sitä, että siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä ja että siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja. Asiakkaan olisi esitettävä siirtoa koskeva pyyntö kotikuntansa mukaan määräytyvälle työ- ja elinkeinotoimistolle. Asiakas voitaisiin siirtää myös toisen kokeilukunnan asiakkaaksi sillä lisäedellytyksellä, että kohdekunta suostuu siirtoon.

Harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaan päätökseen, jolla työ- ja elinkeinotoimisto tai työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kokeilualueen kunta on evännyt kulukorvauksen harkintaansa perustuen, ei saisi vaatia oikaisua eikä siitä saisi valittaa. Muilta osin päätökseen olisi mahdollista hakea muutosta. Muutoksenhaku tapahtuisi vastaavasti kuin lakisääteistä kulukorvausta koskevasta päätöksestä: sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutus-oikeuteen.

Esityksessä ehdotetaan, että kokeilualueen kuntien kuntayhtymän palveluksessa olevalle virkamiehelle voitaisiin muiden edellytysten täytyessä myöntää käyttöoikeus työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmä URA:aan.

Esityksessä ehdotetaan, että TYPPI-rekisterin käyttöoikeus laajennettaisiin kuntayhtymän palveluksessa olevalle, joka hoitaa TYP-laissa tarkoitettuja tehtäviä. Kuntayhtymät vastaavat useilla alueilla sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä. Käyttöoikeuden saaminen ei myöskään edellyttäisi, että kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa oleva olisi virkasuhteessa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Työttömyysturvatehtävien jako

Taloudelliset vaikutukset

Työttömyysturvatehtävien siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille ei vaikuttaisi menoa lisäävästi tai vähentävästi valtion talousarvioon.

Kokeilualueiden kuntien kuntakokeilun toimeenpanosta johtuvien toimintamenojen arvioidaan kasvavan jonkin verran tehtäväsiirron seurauksena. Siirrettävät tehtävät vastaavat tehtäväkokoaisuutena vuositason arviolta yhteensä noin 43 henkilötyövuotta, mikä vastaa yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa toimintamenoina vuodessa. Koska tehtäväsiirron ehdotetaan tulemaan voimaan vasta 2.10.2021, taloudellinen vaikutus jäisi kokeilualueiden kuntien osalta vuonna 2021 edellä kerrottua huomattavasti vähäisemmäksi.

Työllisyyden kuntakokeilujen henkilöstöresursseja koskevat laskennat perustuvat valtionhallinnon yhteiseen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä Kiekuun. Kieku sisältää valtion organisaatioiden ja henkilöstön palkanhallinnan, työajan hallinnan ja osaamisen hallinnan kannalta keskeiset tiedot. Erilaisia työajan seurantajärjestelmiä on työ- ja elinkeinotoimistoissa ollut käytössä vuodesta 2004 lähtien.

Työllisyyden kuntakokeilujen resurssilaskennan kannalta keskeiseksi on katsottu se, miten työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstö on kohdentanut työaikaansa (henkilötyövuotia) erilaisille toimintoille ja kuinka suuri osuus näiden toimintojen sisällöistä on luonteeltaan sellaista, että myös kuntakokeiluihin valitut kunnat osallistuvat niiden järjestämiseen vuosina 2021–2023.

Kuntakokeilun valmistelussa vuonna 2020 työttömyysturvatehtäviin liittyvistä tehtävistä noin 30 % henkilötyövuosista, joka vastaa arviolta kokonaisuudessaan noin 80 henkilötyövuotta, arvioitiin jaettavaksi työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilualueiden kuntien kesken. Jaettavissa olevaa resurssia suhteutetaan ottamalla huomioon kokeilualueiden kuntiin siirtyvien työnhakijoiden osuus kaikista työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaista. Edellä mainittu 30 % sisältää työttömyysetuusoikeuteen liittyvien selvityspyyntöjen tekemisen sekä työvoimapoliittisen lausunnon antotehtävän, joka vastaa kuntakokeilulain 12 §:ssä kokeilualueiden kunnille säädettyä tehtävää.

Tässä esityksessä ehdotettu työttömyysturvatehtävien laajempi siirto kokeilualueiden kunnille merkitsee sitä, että työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilualueiden kuntien kesken jaettavissa olevan työttömyysturvaresurssin osuus nousee 30 prosentista 75 prosenttiin. Mainittu 75 % vastaa arviolta kokonaisuudessaan noin 95 henkilötyövuotta. Lukema sisältää työttömyysetuusoikeuteen liittyvien selvityspyyntöjen tekemisen sekä työvoimapoliittisen lausunnon antotehtävän, joka vastaa esitettyä tehtäväsiirtoa kokeilualueiden kunnille. Kun jaettavissa olevaa resurssia suhteutetaan ottamalla huomioon kokeilualueiden kuntiin siirtyvien työnhakijoiden osuus kaikista työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaista, vaikutus kaikkien kokeilualueiden kuntien kokonaisresursseihin on arviolta 43 henkilötyövuotta.

Toimintamenolisäyksen arvioidaan jäävän edellä kerrottua pienemmäksi myös sen vuoksi, että 1.3.2021 alkaen kokeilualueiden kunnille kohdennetusta noin 1100 henkilötyövuoden suuruisesta resurssista osa kohdistuu työttömyysturvatehtäviin ja kunnat hoitavat jo 1.3.2021 alkaen osan tehtäväkokonaisuudesta.

Esitetyllä tehtäväsiirrolla ei arvioida olevan etuusmenoja lisäävää vaikutusta. Mahdollinen vaikutus etuusmenoihin voi syntyä vain, jos työttömyysturvalain soveltamiskäytäntö muuttuu tehtävien siirtyessä työ- ja elinkeinotoimistolta kokeilualueiden kunnille. Tällainen vaikutus ei ole todennäköinen, koska kokeilualueiden kunnille siirrettäisiin lisää toimivaltaa päättää vain sellaisista työvoimapolitiittisista edellytyksistä, joihin ei liity harkintaa tai joissa harkintaa on vain vähän.

Vaikutukset työttömiin työnhakijoihin

Työnhakijan palveluprosessista vastaava kokeilualueen kunta päättäisi nykyistä laajemmin myös työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittista edellytyksistä. Muutos vähentäisi kunnan asiakkaana olevan työnhakijan asioinnin tarvetta työ- ja elinkeinotoimiston kanssa työttömyysetuuden saamiseen liittyvissä tilanteissa. Tehtäväsiirron johdosta työtön työnhakija toimittaisi nykyistä harvemmin samasta asiasta selvityksiä kahdelle eri taholle. Tämä vähentää työttömyysetuuden hakemiseen liittyvää byrokratiaa.

Esitetyn tehtäväsiirron arvioidaan nopeuttavan työnhakijan työttömyysetuusoikeuden käsittelyprosessia erityisesti tilanteessa, jossa etuusosoikeuden ratkaisemiseksi tarvitaan lisäselvitystä työnhakijalta.

Työttömyysturvatehtävien osittainen siirtäminen nykyiseltä 15 työ- ja elinkeinotoimistolta 118 kokeilualueen kunnalle laajentaa merkittävässä määrin työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanijoiden määrää. Tämän vuoksi tehtäväsiirtoa tulee arvioida perustuslain 6 §:ssä turvattun yhdenvertaisuuden kannalta. Koska esitetyt tehtävät edellyttävät korkeintaan vain vähäistä harkintaa, asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun ei arvioida vaarantuvan sen vuoksi, että toimeenpanijoiden määrä laajenee huomattavasti nykyisestä. Lisäksi kokeilualueilla työskentelee työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä, jolla on tehtäväsiirrossa tarvittavaa työttömyysturvatehtävien osaamista. Lisäksi yhdenmukaista ratkaisukäytäntöä edistetään Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudellisella tuella ja neuvonnalla sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston laillisuusvalvonnalla.

Esitetyn tehtäväsiirron arvioidaan lisäävän vain vähäisessä määrin useimpien yksittäisten kokeilualueiden kuntien työmäärää. Työttömän toimeentuloa turvaavien toimeenpanotehtävien vuoksi esitystä tulee joka tapauksessa arvioida perustuslain 19 ja 21 §:ssä turvattujen perusoikeuksien kannalta. Perustuslaissa turvattu oikeus sosiaaliturvaan ja oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä viranomaisessa tulee turvata, kun kokeilualueiden kunnat järjestävät työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanotehtäviään.

Organisaatiovaikutukset

Työttömyysturvatehtävien siirron seurauksena kokeilualueen kunnan tarve välittää työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseksi tarvittavia tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle vähenisi, mikä todennäköisesti jonkin verran nopeuttaisi työvoimapolitiittisen lausunnon antamista nykytilaan verrattuna.

Ehdotettu muutos myös yksinkertaistaisi työvoimapoliittisten lausuntojen antamisen prosessia niiden työvoimapoliittisten edellytysten osalta, joihin ei liity harkintaa tai joihin liittyy vain vähäistä harkintaa. Etuusoikeuden ratkaiseminen ei enää näiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten osalta edellyttäisi tiedon välittämistä kokeilualueen kunnasta työ- ja elinkeinotoimistoon vaan ratkaisu oikeudesta työttömyysetuuteen voitaisiin tehdä kokeilualueen kunnassa.

Käsittelyn viivytyksettömyyden turvaamiseksi olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista, että asiakkaan palvelusta vastaava kokeilualueen kunnan virkailija antaisi myös työvoimapoliittiset lausunnot eikä lausuntotehtävä olisi palveluprosessista erillinen tehtävä kokeilualueen kunnassa kuten se ei ole erillinen tehtävä nykyisin työ- ja elinkeinotoimistoissa.

Työ- ja elinkeinotoimistot antoivat vuonna 2019 yhteensä noin 600 työttömyysetuuden saamisen estävää työvoimapoliittista lausuntoa työmarkkinatuesta, kun kyseessä on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, jos hänellä on oikeus ansiotyöhön tilapäisen oleskeluluvan perusteella. Kun kyse on oleskeluluvan voimassaolon päättymiseen liittyvistä tilanteista, työvoimapoliittisen edellytyksen arviointi voi olla käytännössä enemmän selvittelyä ja aikaa vaativaa.

Esitetty tehtäväsiirto vähentäisi kokonaisuudessaan jonkin verran työ- ja elinkeinotoimistojen työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen liittyvää työmäärää ja vastaavasti lisäksi jonkin verran kokeilualueiden kuntien työmäärää. Tehtäväsiirto aiheuttaisi muutoksia työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön tehtäviin. Tämän johdosta asia tulisi käsitellä yhteistoimintamenettelyssä.

Kokeilulain 20 §:n 2 momentin perusteella kokeiluun osallistuvat kunnat selvittävät ja välittävät työvoimapoliittisista edellytyksistä tietoja työ- ja elinkeinotoimistoille työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseksi. Kuntien selvittämis- ja tiedonvälitystehtävä muodostaa merkittävän osan työvoimapoliittisen lausunnon antamisprosessista.

Siirrettävät tehtävät vastaavat lausuntotehtäväkokonaisuutena tarkasteltuna vuositasolla arviolta yhteensä enintään noin 43 henkilötyövuotta. Tehtäväsiirrosta aiheutuvan todellisen työmäärälisäyksen arvioidaan kuitenkin jäävän tätä pienemmäksi, koska kunnille 1.3.2021 tuleva tiedonvälitystehtävä muodostaa jo merkittävän osan peruslausunnon antamiseen käytettävästä työajasta ja tämä tehtävä on huomioitu resurssilaskelmissa. Lisäksi työmäärälisäystä vähentää vuositasolla arvioidusta noin 43 henkilötyövuodesta se, että tehtäväsiirron esitetään tulevan voimaan vasta lokakuussa 2021. Kunnilla arvioidaan olevan tosiasialliset edellytykset suoriutua uudesta lausuntotehtävästä siitä huolimatta, että työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehiä ei siirretä kokeilulain 19 §:n ja virkamieslain (750/1994) 20 §:n nojalla työskentelemään kokeilualueen kuntiin lausuntotehtävän hoitamiseksi.

Työvoimapoliittisen lausunnon antanut yksikkö vastaa lausuntoon liittyvästä neuvonnasta, lausuntoa koskevasta muutoksenhausta johtuvista toimista sekä kantelun johdosta annettavista selvityksistä. Kokeilualueiden kunnat vastaisivat näistä tehtävistä myös niille siirrettäväksi esitettyjen työvoimapoliittisten lausuntojen osalta, mikä lisäksi niille lausuntotehtävän siirrosta aiheutuvaa työmäärää.

Kokeilualueiden kuntiin siirtyy kokeilun alkaessa työskentelemään työ- ja elinkeinotoimistoista henkilöitä, joilla on esitettyssä tehtäväsiirrosta tarvittavaa työttömyysturvaosaamista. Lisäksi kunnilta edellytetään 1.3.2021 alkaen riittävää työttömyysturva-asioiden osaamista, jotta tarpeelliset tiedot osataan selvittää ja välittää kunnasta työ- ja elinkeinotoimistolle työvoimapoliittisen lausunnon antamista varten. Selvittämis- ja tiedonvälitystehtävässä tarvittavan osaamisen ei arvioida eroavan merkittävästi siitä, mikä tarvittaisiin työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen.

Jatkossa työ- ja elinkeinotoimistot hoitaisivat ns. rutiininomaiset työttömyysturvatehtävät vain omien asiakkaidensa osalta. Työ- ja elinkeinotoimistoille jäisi toimivalta ratkaista harkintaa vaativat työvoimapoliittiset edellytykset sekä omien asiakkaidensa että kokeilualueiden kuntien asiakkaiden osalta.

Niiden työvoimapoliittisten edellytysten osalta, joihin liittyy usein huomattavaa harkintaa ja joihin liittyvät lausunnot annetaan tyypillisesti muusta asiakaspalvelusta erillisissä työttömyysturvayksiköissä, ehdotetulla muutoksella ei ole vaikutusta käsittelyprosessiin.

Muut vaikutukset

Esitetystä työttömyysturvatehtävien laajemmasta siirtämisestä aiheutuu tietojärjestelmämuutos-tarpeita.

4.2.2 Asiakkuuden siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistoon tai toiseen kokeilukuntaan kokeilun aikana

Asiakkuuden siirtoa koskevien hakemusten käsittelyn arvioidaan lisäävän työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuvaa työtä jonkin verran. Myös siirtopäätöksiin liittyvän muutoksenhaun arvioidaan lisäävän työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuvaa työtä jonkin verran. Lisätyön määrä riippuu siitä, kuinka paljon asiakkaat tekevät siirtopyyntöjä. Siirtopyyntöjen määrään voi arvioida vaikuttavan, miten kuntien palvelut toimivat, vaikka kunnan palvelujen toimivuus ei olekaan ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu peruste siirrolle.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa ei tällä hetkellä ole asiakkaan siirtomenettelyä vastaavia käsittelymenettelyjä käytössä. Valtakunnallisella ohjeistuksella menettelyä voidaan yhdenmukaistaa ja vähentää menettelyn kehittämisen aiheutuvaa hallinnollista taakkaa työ- ja elinkeinotoimistoille.

4.2.3 Muutoksenhaku harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Muutoksenhaku harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä on nykyisin ohjeistettu tehtäväksi tässä esityksessä ehdotetun mukaisesti. Esitetyillä muutoksilla selkeytettäisiin lainsäädäntöä ja lisättäisiin lakiin osittainen valituskielto, jolla muutoksenhaun ulkopuolelle rajattaisiin viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvat epäämispäätökset. Ehdotetun osittaisen valituskiellon arvioidaan vaikuttavan valitusten määrään vähentävästi. Osittaista valituskieltoa arvioidaan perustuslaissa turvatuun oikeusturvan kannalta jäljempänä osiossa Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.

Seuraavassa on arvioitu väliaikaisesti voimassa olevien harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien säännösten ja nyt ehdotetun osittaisen valituskiellon vaikutusta muutoksenhakujen määrään. Koska väliaikainen muutos on jo toteutettu ja voimassa, kyseessä eivät ole ainoastaan tämän esityksen vaikutukset, vaan muutoksenhakujen määrää lisäävä vaikutus johtuu jo voimassa olevista, väliaikaisista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain säännöksistä.

Kuten Nykytila-osiossa on kuvattu, harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten määrän arvioidaan kasvavan huomattavasti väliaikaisten säännösten voimassa ollessa 1.3.2021–30.6.2023. Tämän arvioidaan lisäävän jossain määrin myös muutoksenhakujen määrää ehdotetusta osittaisesta muutoksenhakukiellosta huolimatta.

Koska kyseessä ovat uudenlaiset säännökset, valitusten määrä ei ole etukäteen luotettavasti arvioitavissa. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa vireille tulleiden asioiden lukumäärän perusteella sekä kulukorvauksen alhaisesta määrästä (pääsääntöisesti 9 €/palveluun osallistumispäivä) ja osittaisesta muutoksenhakukiellosta johtuen valitusten määrän voidaan arvioida olevan joitakin kymmeniä vuodessa väliaikaisten säännösten vaikutusaikana. Siltä osin kuin muutos lisää muutoksenhakujen määrää nykyiseen verrattuna, lisäkustannukset aiheutuvat valtion talousarvion momentille 33.01.07. (sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot). Muutoksenhaun kustannus on vuosittain noin 205 euroa per ratkaisu.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa vireille tulevien muutoksenhakujen määrän kehittymistä seurataan, vastaavasti kuin harkinnanvaraista kulukorvausta koskevien päätösten määrää. Väliaikaisten, 1.3.2021 voimaan tulleiden säännösten vaikutuksen päätösmääriin voidaan arvioida näkyvän loppukesästä 2021 ja vaikutuksen muutoksenhakujen määrään tätä hieman myöhemmin, syksyllä 2021. Jos muutoksenhaun määrät lisääntyvät huomattavasti väliaikaisista säännöksistä johtuen, lisäkustannus ehdotetaan huomioitavaksi edellä mainitulla momentilla.

4.2.4 Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin käyttöoikeudet

TYPPI-rekisterin käyttöoikeussäätelyyn ehdotetut muutokset tukevat viranomaisten palveluiden yhteensovittamista ja siten mahdollistavat TYP-laisissa tarkoitettua työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamisen työttömille. Oikeus kirjata asiakasrekisteriin tietoja asiakkaalle tarjotusta palveluista ja käyttää näitä tietoja palvelujen suunnitteluun ja seurantaan on olennainen osa yhteispalvelua.

Käyttöoikeuden ulottaminen kuntayhtymän palveluksessa oleville saattaa käyttöoikeudet sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta ajan tasalle. Ehdotetut muutokset parantavat tiedonkulkua TYP-työtä tekevien välillä ja vähentävät päällekkäistä työtä, mikä sujuvoittaa asiakaspalvelua. Ehdotetut muutokset myös parantavat TYP-johtajien mahdollisuuksia hoitaa lainmukaisia koordinointi- ja seurantatehtäviä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun aikana arvioitiin vaihtoehtoa, jossa tehtäväsiirron johdosta työ- ja elinkeinotoimiston henkilöstöä siirrettäisiin kuntiin kokeilulain 19 §:n ja virkamieslain 20 §:n nojalla. Siirrettäväksi ehdotettuja tehtäviä tehdään pääsääntöisesti osana työ- ja elinkeinotoimistojen palvelutoimintaa siten, että tehtävät muodostavat 5–10 %:ia toimistojen virkailijoiden toimenkuvista. Tämän vuoksi pelkästään työttömyysturvaa hoitavan henkilöstön siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistoista kuntiin ei olisi käytännössä mahdollista. Lisäksi arvioissa otettiin huomioon se, että useimpien kuntien osalta lisätyömäärätarve ei vastaa yhden virkailijan työpanosta.

Toisena vaihtoehtona arvioitiin työttömyysturvatehtävien siirtämisen toteuttamista siten, että työ- ja elinkeinotoimistot rekrytoisivat kuntien tarvitseman henkilöstömäärän ja kyseiset henkilöt siirrettäisiin kuntiin tekemään siirtyviä tehtäviä kokeilulain 19 §:n ja virkamieslain 20 §:n nojalla. Myös tässä vaihtoehdossa yhdenkin henkilön siirtäminen tarkoittaisi ylikompensaatiota arviolta 108 kunnan osalta, joissa lisätyömäärätarve arvioidaan vähemmäksi kuin yhden henkilön työpanoksen suuruiseksi. On mahdollista, että tässä vaihtoehdossa kunnille ei siirtyisi riittävää työttömyysturva-asioiden osaamista omaavia henkilöitä, mikä saattaa heikentää kunnan mahdollisuuksia hoitaa työttömän toimeentuloa turvaavia tehtäviä ainakin toimeenpanon alkuvaiheessa. Peruslausuntotehtävää ei ole tarkoituksenmukaista eriyttää kunnassa palvelutoiminnasta erilliseksi tehtäväksi.

Esityksen valmistelussa on arvioitu myös vaihtoehtoa, että harkinnanvaraista kulukorvausta koskeva muutoksenhaku tapahtuisi vastaavasti kuin muista julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tehdyistä päätöksistä: oikaisuvaatimus ja siihen annetusta päätöksestä valitus hallinto-oikeuteen

Vaihtoehdon etuna pidettiin muutoksenhakusääntelyn selkeyttä ja yhdenmukaisuutta muiden julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tehtyjen päätösten kanssa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on nimenomaisesti ollut tarkoitus selkeyttää ja yhdenmukaistaa muutoksenhakua koskevia säännöksiä eri asiaryhmissä. Lain esitöissä on tuotu esiin, että ennen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutoksenhakumenettely vaihteli asiaryhmästä riippuen. Uudessa laissa haluttiin muutoksenhakuun sovellettavan mahdollisimman laajalti hallintolakia ja hallintolainkäyttölakia. Muutoksenhausta ehdotettiin säädettäväksi säännös, joka koskisi yleisesti ehdotetun lain nojalla tehtäviä päätöksiä (HE 133/2012 vp, s. 45/I). Tämä säännös on lain 14 luvun 1 §. Tämän jälkeen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain kulukorvausta koskevia säännöksiä on kuitenkin muutettu.

Edellä Nykytilan arviointi –osiossa esitettyjen seikkojen ohella valmistelussa huomioitiin, että valitusasian käsittelystä hallinto-oikeudessa olisi tuomioistuinmaksulain (1455/2015) nojalla lähtökohtaisesti peritty 250 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu. Valituksen käsittely sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja vakuutusosoikeudessa on yksityishenkilölle maksutonta. Muutoksenhakua nykyisen ohjeistuksen mukaisesti sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusosoikeuteen pidettiin siis perusteltuna paitsi asian luonteen vuoksi myös muutoksenhakijan näkökulmasta.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta saatiin yhteensä 67 lausuntoa eri tahoilta. Lausunnon antoivat Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Vakuutusosasto, Uudenmaan, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja työ- ja elinkeinotoimisto, Uudenmaan, Pirkanmaan, Satakunnan, Hämeen, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistot, KEHA-keskus, Kansaneläkelaitos, Opetushallitus, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupunki, Tampereen kaupunki, Sastamalan kaupunki, Ikaalisten kaupunki, Punkalaitumen kunta, Valkeakosken kaupunki, Parkanon kaupunki, Lempäälän kunta, Urjalan kunta, Hämeenkyrön kunta, Jyväskylän kaupunki, Laukaan kunta, Lahden kaupunki, Hollolan kunta, Turun kaupunki, Laitilan kaupunki, Salon kaupunki, Marttilan kunta, Kuopion kaupunki, Siilinjärven kunta, Sonkajärven kunta, Lapinlahden kunta, Vieremän kunta, Espoon kaupunki, Vantaan kaupunki, Keravan kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Porin kaupunki, Kokkolan kaupunki, Raahen kaupunki, Kuhmon kaupunki, Paltamon kunta, Oulaisten kaupunki, Ylivieskan kaupunki, Mäntyharjun kunta, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Akava ry, Ammattiliitto Pro ry, SAK ry, KT Kuntatyöntantajat, Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry (KASPA), SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Työttömien Keskusjärjestö ry, Vates-säätiö sr, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ja Sininauhaliitto ry.

Lisäksi valtiovarainministeriö, Finanssivalvonta, STTK ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry ja Työllisyysrahasto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa esityksestä. Esitysluonnos, lausuntopyyntö ja kaikki esitysluonnoksesta verkkopalvelussa annetut lausunnot ovat luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa [lausuntopalvelu.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi) tunnuksella VN/28640/2020-TEM-1 (<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/List>).

Lausunnonantajat pitivät esitysluonnosta yleisesti kannatettavana. Sen katsottiin sisältävän tarpeellisia täydennyksiä kokeilulakiin ja muihin lakeihin sekä toteuttavan eduskunnan toimeksiannot.

Lausunnoissa kommentoitiin eniten ehdotettua työttömyysturvatehtävien lisäsiirtoa ja etenkin sen vaikutuksia siirtyvän henkilöstön määrään. Työttömyysturvatehtävien laajempi siirto sai kannatusta, mutta erityisesti kuntien lausunnoissa todettiin, että myös resursseja on siirrettävä riittävästi kuntiin. Kuntien palautteissa arvosteltiin sitä, että ehdotuksesta ei käynyt ilmi, miten 43 henkilötyövuosimäärään on päädytty. Lausuntopalautteen perusteella esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty.

Säännöstä asiakkuuden siirtämisestä kokeilun aikana takaisin työ- ja elinkeinotoimistoon tai toiseen kokeilukuntaan kommentoitiin myös runsaasti. Ehdotusta pidettiin tarpeellisena ja sen katsottiin parantavan asiakaslähtöisyyttä. Uudenmaan, Keski-Suomen, Satakunnan ja Hämeen työ- ja elinkeinotoimistot, KEHA-keskus, Espoon kaupunki ja Suomen Kasvupalveluiden tuottajat KASPA ry esittivät, että esityksessä täsmennettäisiin, mitä siirron perusteena olevalla muulla perustellulla syyllä tarkoitetaan. Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto esitti, että harkittaisiin perustellun syyn pois jättämistä säännöksestä tai vähintään, että perustellulta syyllä edellytettäisiin lisäksi painavuutta. Hämeen työ- ja elinkeinotoimisto katsoi, että säännöksessä olevat epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttäminen ja kielellisten oikeuksien toteuttaminen olisivat riittäviä.

Lausuntopalautteen johdosta asiakkuuden siirtämisen edellytyksiä kokeilun aikana koskevaa kokeilulain 5 §:n 4 momentin 2 kohtaa on täsmennetty siten, että muun perustellun syyn sijaan kolmas mahdollinen edellytys asiakkuuden siirrolle olisi asiakkaan turvallisuuteen liittyvä perusteltu syy.

Oikeusministeriö toi lausunnossaan kielellisten oikeuksien osalta esiin, että todennäköisempi vaihtoehto asiakkaan siirtopyynnölle on, että asiakas palvelusuhteen aikana itse huomaa, että hänellä on vaikeuksia asioida tässä laissa tarkoitetuissa palveluissa kunnan kielellä, joka ei ole hänen äidinkieltensä. Koska kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia, oikeusministeriö katsoo, että perusteluihin voisi lisätä maininnan siitä, että asiakkaalla on aina oikeus pyytää siirtoa, jotta hän saa palvelua omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi, ja että pyyntöä ei tarvitse erikseen perustella. Esityksen perusteluja on täydennetty tältä osin.

Tampereen ja muiden Pirkanmaan kokeiluun kuuluvien kuntien, Helsingin sekä Vantaan ja Keravan lausunnoissa esitettiin, että asiakas voisi esittää siirtoa koskevan pyynnön myös kotikunnalleen. Toisaalta Uudenmaan ja Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimistojen lausunnoissa haluttiin varmistaa, että vain työ- ja elinkeinotoimisella olisi mahdollisuus päättää siirrosta. Lausuntopalautteen perusteella 5 §:n 4 ja 5 momentin perusteluja on täsmennetty. Asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvä työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisisi asian.

Helsinki ja Espoo esittivät lausunnoissaan, ettei vastaanottavalla kunnalla ole siirtoa pyytäneestä asiakkaasta käytettävissä tietoja, joiden perusteella sen olisi mahdollista arvioida siirron perusteltavuutta ja siitä asiakkaalle koituvia hyötyjä. Niiden mukaan toisen kokeilukunnan tiedonsaantioikeutta suostumuksen antamiseksi olisi tältä osin tarpeen tämentää. Kokeilulain 17 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kokeilun alueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta. Kokeilukunnalla on siten oikeus saada työ- ja elinkeinotoimistolta ja kunnan viranomaiselta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot.

Helsinki ehdotti lausunnossaan, että säännöstä täsmennettäisiin siten, että kokeilulueen kunnassa laadittu työllistymissuunnitelma sitoo siirtyvää asiakasta ja työ- ja elinkeinotoimistoa siihen saakka, kunnes asiakkaan suunnitelma on työ- ja elinkeinotoimistossa tarkistettu. Lausunnon johdosta ehdotettuun kokeilulain 5 §:n 6 momenttiin on lisätty suunnitelman velvoittavuutta ja suunnitelman toteuttamisesta ilmoittamista asiakkuuden siirron jälkeen koskevat säännökset.

Joissakin lausunnoissa ilmaistiin asiakkuuden siirtoa koskevan säännöksen tarkoittavan asiakkaan mahdollisuutta valita palvelunsa järjestävä taho sen mukaan, mikä taho täyttää parhaiten hänen asiakkuutensa tarpeet. Toisin kuin kyseisissä lausunnoissa on ilmaistu, asiakkuuden siirtoa koskevan säännöksen ei ole tarkoitus mahdollistaa asiakkaan vapautta valita, asioiko hän työ- ja elinkeinotoimiston vai kokeiluun osallistuvan kotikuntansa kanssa. Säännöksen tarkoitus on mahdollistaa yksittäistapauksissa, siirron edellytysten täytyessä, asiakkuuden siirto. Kyse olisi siis yksittäistapauksissa tehtävästä harkinnasta. Ehdotetun 5 §:n 4 momentin perusteluja on täydennetty tältä osin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö kommentoivat lausunnoissaan esitysluonnokseen sisältynyttä arviota siitä, ettei työ- ja elinkeinotoimiston ratkaisu asiakkuuden siirtoa koskevan pyynnön johdosta olisi muutoksenhakukelpoinen päätös. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja sosiaali- ja terveysministeriö toivat esiin, että esitysluonnoksessa ehdotetut asiakkuuden siirtämistä koskevat säännökset eroavat kuntakokeilulain 5 §:n 1–3 momenteissa säädetyistä siinä, että 5 §:n 4 momentissa säädettäväksi ehdotetussa tilanteessa asiakkuuden siirtäminen tapahtuu asiakkaan pyynnöstä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies toi esiin oikeuskirjallisuudessa esitettyjä eroja hallintoasian ratkaisun ja tosiasiallisen toiminnan välillä. Lausunnon perusteella ei ole yksiselitteistä, olisiko asiakkuuden siirtoa koskevaan pyyntöön annettu ratkaisu sellainen päätös, josta saisi lähtökohtaisesti valittaa vai ei. Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä asiaa olisi vielä syytä pohtia. Oikeusministeriö piti selvänä, että kielteinen siirtopäätös vaikuttaa merkittäväällä tavalla henkilön oikeuksiin, minkä vuoksi tämä on katsottavissa muutoksenhakukelpoiseksi hallintopäätökseksi. Ehdotetun säännöksen perusteluja ja esityksen vaikutusten arviointia on muokattu lausuntojen johdosta.

Ehdotettuja muutoksia URA-järjestelmän ja TYPPI-rekisterin käyttöoikeuksiin pidettiin tarpeellisina. Oikeusministeriö kuitenkin huomautti lausunnossaan, että kokeilulain 14 §:ssä asiakastietojärjestelmän käyttöoikeus on mahdollista myöntää vain virkamiehelle, kun taas nyt ehdotetaan, että TYPPI-rekisterin käyttöoikeus olisi mahdollista myöntää myös muulle kuin virkamiehelle. Ministeriö tuo esiin, ettei esitysluonnoksen perusteella selviä, minkä vuoksi kokeilulaisissa ja 4. lakiehdotuksessa on omaksuttu erilaiset ratkaisut. TYPPI-rekisteriä koskeva TYP-lain säännös ehdotetaan muutettavaksi muotoon, jossa se oli ennen 1.7.2020 voimaan tullutta muutosta. Muutoksella mahdollistetaan yhteisen tiedon hyödyntäminen monialaisessa yhteis- palvelussa. Tämä muutos olisi tarpeen riippumatta kokeilusta. Kokeilulain käyttöoikeussääntelyssä on puolestaan tältä osin noudatettu vastaavaa sääntelyä kuin toistaiseksi voimassa olevassa ja työ- ja elinkeinotoimistoissa kokeilun aikana sovellettavassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

Uudenmaan ELY-keskus totesi, että 14 §:n 2 momenttiin ehdotetun kuntayhtymän lisäämisen johdosta myös pykälän 3 momenttiin olisi tarpeellista lisätä maininta myös kuntayhtymän virkamiehestä. Kokeilulueen kunnan viranhaltijan samoin kuin kuntayhtymän viranhaltijan käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen tulisi soveltaa, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä. Lausunnon johdosta myös 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta kuntayhtymän virkamiehestä.

Uudenmaan ELY-keskus esitti lausunnossaan, että kokeilualueen juridinen asema sekä se, miten kokeilualue suhteutuu kuntalain 8 luvussa säädettyihin kuntien yhteistoiminnan muotoihin, kaipaisi tarkentamista. Se mainitsi erikseen kokeilulain 16 ja 22 §:n, joiden mukaan kokeilualueelle voidaan antaa huomautuksia sekä määräyksiä puutteiden korjaamisesta ja epäkohtien poistamisesta (22 §), ja ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen on kuultava kokeilualueetta. Lausunnon johdosta mainituissa säännöksissä kokeilualue on korvattu kokeilualueen kunnalla.

Harkinnanvaraisen kulukorvauksen muutoksenhakua koskevien säännösten selkeyttämistä ja osittaista valituskieltoa kannatettiin. Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että kuten perusteluissa on todettu, voimassa oleva muutoksenhakukieltoja koskeva sääntely on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Kuitenkin 14 luvun 1 §:ssä on säädetty ehdotettua täsmällisemmin siitä, mitkä päätökset ovat muutoksenhakukiellon alaisia. Valituskieltoa koskeva säännös vaikuttaa hieman epätasaisesti, kun peilataan säännöstä myös luonnoksen perusteluihin. Perustelujen mukaan päätökseen olisi mahdollista hakea muutosta myös siltä osin kuin kyse on korvauspäivistä tai määrästä. Näiden osalta päätös kuitenkin perustuu harkintaan, minkä vuoksi perustelut ja säännös eivät muodosta selkeää kokonaisuutta. Lausunnon johdosta säännöksen perustelut on täydennetty.

Vakuutusosoikeus piti kannatettavana esitystä, että muutoksenhaku ohjautuu sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja edelleen vakuutusosoikeuteen. Vakuutusosoikeus yhtyi esitysluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan muutoksenhakujen määrän arviointi on vaikeaa. Se toi esiin, että osittainen muutoksenhakukielto ei välttämättä vähennä muutoksenhakujen määrää, koska harkinnanvaraista kulukorvausta hakeneen henkilön voi olla vaikea hahmottaa perustuuko päätös harkintaan ja kuuluu valituskiellon piiriin vai perustuuko päätös sellaiseen seikkaan, josta muutosta voi hakea. Vakuutusosoikeuden mukaan muutoksenhakujen määrän kehittymistä sekä muutoksenhaun perusteena olevien asioiden laatua ja mahdollisia tulkintaa aiheuttavia tilanteita on seurattava ja huolehdittava siitä, että muutoksenhakuasteilla on riittävät resurssit myös näiden asioiden hoitamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö toi esiin, että esityksestä puuttuu vaikutusarvio kustannuksista, joita muutoksenhaku sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan aiheuttaa. Siltä osin kuin muutos lisää muutoksenhakujen määrää nykyiseen verrattuna, lisäkustannukset aiheutuvat valtion talousarvion momentille 33.01.07. (sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimintamenot). Muutoksenhaun kustannus on vuosittain noin 205 euroa per ratkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että mikäli muutoksenhaun määrät lisääntyvät huomattavasti muutoksesta johtuen, lisäkustannus tulisi huomioida kyseisellä momentilla. Esityksen vaikutusten arviointia on täydennetty vakuutusosoikeuden ja sosiaali- ja terveysministeriön lausuntojen johdosta.

Työttömyysturvalain väliaikaisen säännöksen sanamuodon muuttamista kannatettiin samoin kuin kuntakokeilulakiin ehdotettuja täydennyksiä liittyen kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin ja TYP-lakiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta

1 §. Lain tarkoitus. Pykälään lisättäisiin maininnat myös eräiden kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta.

4 §. *Kokeilualan kunnan asiakkaat.* Pykälän 2 momentista poistettaisiin lisämaininnat työttömyydestä. Kokeilulain 4 §:n 1 momentin perusteella henkilö voi kuulua kokeilun kohderyhmään myös, jos hän on työnhakija, mutta työllistetty tai työllistymistä edistävässä palvelussa. Toisin sanoen kohderyhmään voi kuulua, vaikkei olisi työtön työnhakija.

5 §. *Asiakkuuden siirtäminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 - 6 momentti asiakkuuden siirtämisestä kokeilun aikana pois asiakkaan kotikunnan osoittamasta kokeilun alueen kunnasta. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnitti työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskeneessa mietinnössään huomiota siihen, että ehdotettu sääntely ei mahdollista asiakkuuden siirtämistä kotikunnasta toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, ellei henkilön kotikunta muutu. Valiokunta totesi, että asiakkaan olosuhteet voivat kotikunnan asiakkuuden aikana syystä tai toisesta muuttua siten, että asiakas ei tosiasiallisesti pysty käyttämään kotikuntansa tarjoamia palveluita. Valiokunta piti tilannetta epätarkoituksenmukaisena ja katsoi, että perustellusta syystä asiakkuus tulee voida siirtää asiakkaan kotikunnasta takaisin työ- ja elinkeinotoimistoon, jolloin asiakkaalla olisi mahdollisuus valita minkä työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluita hän käyttää. Tämän toteuttamiseksi valiokunta edellytti, että hallitus valmistelee tarvittavat säännökset asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi ja antaa niitä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian (TyVM 16/2020 vp, s. 12). Eduskunta otti asiasta vastaukseensa myös lausuman (EV 216/2020 vp).

Ehdotetun 4 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää kokeilun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä. Siirto edellyttäisi asiakkaan pyyntöä sekä sitä, että siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä ja että siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja. Asiakkaan olisi esitettävä siirtoa koskeva pyyntö kotikuntansa mukaan määräytyvälle työ- ja elinkeinotoimistolle.

Edellytykset asiakkuuden siirrolle vastaisivat pääosin niitä edellytyksiä, joiden vallitessa asiakas voidaan alun perin jättää siirtämättä kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi. Ehdotettu säännös mahdollistaisi kunnan kielellisen aseman ja asiakkaan tilanteen muuttumisen huomioimisen kokeilun aikana. Asiakkuuden siirtoa koskevan säännöksen ei ole tarkoitus mahdollistaa asiakkaan vapautta valita, asioiko hän työ- ja elinkeinotoimiston vai kokeiluun osallistuvan kotikuntansa kanssa. Tämä olisi ristiriidassa sen kokeilulainsäädäntöä koskevan lähtökohdan kanssa, että kokeilun kohderyhmä on määriteltävä laissa. Säännöksen tarkoitus on mahdollistaa yksittäistapauksissa, siirron edellytysten täytyessä, asiakkuuden siirto. Kyse olisi siis työ- ja elinkeinotoimiston yksittäistapauksissa tekemästä harkinnasta.

Esimerkiksi asiakassuhde kotikuntaan voisi kokeilun aikana muodostua asiakkaalle epätarkoituksenmukaiseksi, jos hänen olisi oleskeltava pitkiä aikoja muualla kuin kotikunnassaan lähiesensä tarvitseman hoivan vuoksi eikä sen vuoksi tosiasiallisesti voisi käyttää kotikuntansa tarjoamia työllisyyspalveluja. Siirtoon oikeuttavana epätarkoituksenmukaisuutena ei pidettäisi sitä, ettei asiakas ole tyytyväinen hänen asioitaan hoitavaan virkailijaan.

Harvinaista, mutta mahdollista on, että asiakkaan olisi kokeilun aikana haettava turvakieltoa. Ilman kokeilua turvakieltoasiakas voisi asioida esimerkiksi naapurikunnan työ- ja elinkeinotoimistossa halutessaan varmistaa, ettei asiointitoimiston perusteella hänen kotikuntansa paljastu. Kuntakokeiluissa hänellä ei kuitenkaan olisi tätä valinnanvaraa. Jos kokeilun alue koostuu vain yhdestä kunnasta (kuten esimerkiksi Helsinki ja Porvoo), jo tieto kokeilun alueesta paljastaisi sen, mikä on asiakkaan kotikunta. Tällaisessa tilanteessa ehdotettu säännös mahdollistaisi asiakkuuden siirtämisen pois kotikunnasta asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä.

Kielilain (423/2003) nojalla annetussa kuntien kielellisestä asemasta vuosina 2013–2022 annetussa valtioneuvoston asetuksessa on säädetty, mitkä kunnat ovat kaksikielisiä ja mitkä suomenkielisiä. Asetus on voimassa vuoden 2022 loppuun, minkä jälkeen tulee annettavaksi uusi asetus. Ehdotettu säännös mahdollistaisi myös sen, että ruotsinkielisen asiakkaan asiakkuus siirrettäisiin kotikunnasta työ- ja elinkeinotoimistoon, jos hän ei enää vuoden 2023 alusta voisi asioida kotikunnassaan äidinkielellään. On myös mahdollista, että asiakas kokeilun aikana itse huomaa, että hänellä on vaikeuksia asioida kokeilulaissa tarkoitetuissa palveluissa kunnan kielellä, joka ei ole hänen äidinkieltensä. Koska kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia, asiakkaalla on aina oikeus pyytää siirtoa, jotta hän saa palvelua omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Pyyntöä ei tarvitse erikseen perustella.

Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana pois asiakkaan kotikunnasta edellyttäisi lisäksi, että hänen mahdollisuutensa saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja ei vaarannu. Kokeilun ajaksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä ja resursseja on siirretty kokeilun alueiden kuntiin. Säännöksen tarkoitus on varmistaa, ettei asiakkuutta siirretä, ellei vastaanottavalla viranomaisella ole tarvittavia resursseja asiakkuudesta huolehtimiseen. Käytännössä yksittäistapauksessa tulisi asian ratkaisevan työ- ja elinkeinotoimiston arvioitavaksi, kumpi vaihtoehto turvaisi paremmin asiakkaan oikeudet: palvelut kotikunnassa vai työ- ja elinkeinotoimistossa.

Ehdotetussa uudessa 5 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta siirtää asiakkuus kotikunnan osoittamasta kokeilukunnasta toiseen kokeilukuntaan. Siirtäminen edellyttäisi 4 momentissa säädettyjen edellytysten lisäksi, että kohdekuunta suostuu siirtoon. Muita kuin kokeilulain 4 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä täyttäviä asiakkaita ei siis voitaisi siirtää kokeilun alueen kuntaan ilman kunnan hyväksyntää. Työ- ja elinkeinotoimisto selvittäisi kohdekuunnan kannan ennen asian ratkaisua.

Toisin kuin siirto kokeilukunnan asiakkaaksi kokeilun tai työnhaun alkaessa taikka ratkaisu jättää asiakas siirtämättä kokeilukunnan asiakkaaksi, kokeilun aikainen asiakkuuden siirtäminen asiakkaan pyynnön johdosta olisi muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös.

Uudessa 6 momentissa säädettäisiin siirrosta tiedottamisesta ja suunnitelmien velvoittavuudesta siirron jälkeen. Asiakkuuden siirtämisestä olisi ilmoitettava sitä pyytäneelle asiakkaalle sekä hänen asiakkuudestaan vastanneelle kotikunnalleen. Jos siirto tapahtuisi toiseen kokeilun alueen kuntaan, siirtämisestä olisi ilmoitettava myös sille.

Kokeilun alueen kunnan ja asiakkaan laatima työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma velvoittaisi asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai toista kokeilun alueen kuntaa siihen saakka, kunnes suunnitelma on tarkistettu. Tällä turvataan osaltaan palvelun jatkuvuutta. Jos suunnitelmassa olisi sovittu osallistumisesta läsnäoloa edellyttävään palveluun kotikunnassa ja asiakkuus olisi siirretty pois kotikunnasta siellä asioinnin mahdottomuuden vuoksi, tarve suunnitelman tarkistamiselle olisi pikainen. Työnhakijan olisi ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta asiakkuudestaan siirron jälkeen vastaavalle työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilun alueen kunnalle.

8 §. Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ei säädetä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettua monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioinnin, kartoitusjakson toimenpiteistä vastaamisen tai monialaisen yhteispalvelun tarpeen päättymisen arvioinnin siirtämisestä työ- ja elinkeinotoimistolta kokeilun alueen kunnalle. Tarkoitus on ollut, että kokeilun alueen kunta vastaisi asiakkaidensa osalta myös näistä tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Asiaa koskevat ehdotetaan lisättäväksi uuteen 3 momenttiin. Lisäksi momenttiin lisättäisiin säännös, jonka perusteella Kansaneläkelaitos

voisi antaa tietoja myös kokeilualueen kunnalle sen hoitaessa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

10 §. *Kokeilualueen kunnan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka ansiosta kokeilualueen kunnan kokeilulain nojalla myöntämiin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin voitaisiin soveltaa vastaavia säännöksiä kuin työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myöntämiin vastaaviin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin.

Tuloverolain III osan 4 luvun 92 §:n 11 ja 13 kohdassa säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 1 ja 2 §:n nojalla työttömälle maksettavien kustannusten korvausten ja 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetun kulukorvauksen verovapaudesta sekä luonnollisen henkilön saaman julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisen palkkatuen verovapaudesta, jos tuki käytetään muussa kuin elinkeinotoiminnassa, maataloudessa tai metsätaloudessa. Tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 6 momentin 2 kohdan mukaan tulotietojärjestelmään voidaan tallettaa tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista. Lisäksi maaseudun yritystuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 4 momentissa on säännös, jonka mukaan tukea ei myönnetä uuden yrityksen perustamiseen hakijalle, jolle työ- ja elinkeinotoimisto on tehnyt myönteisen starttirahapäätöksen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 8 luvun nojalla. Ehdotetun säännöksen perusteella näitä säännöksiä sovellettaisiin myös kokeilualueen kunnan kokeilulain nojalla myöntämiin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin.

11 §. *Työkokeilua ja palkkatukea koskevat poikkeukset.* Pykälää täsmennettäisiin vastaamaan sille perustelujen mukaan tarkoitettua sisältöä (HE 87/2020 vp, s. 58). Samalla pykälästä poistettaisiin maininta Euroopan sosiaalirahastosta rahoitetusta palkkatuesta, koska palkkatukea ei enää rahoiteta sosiaalirahastosta.

Pykälän nykyisen sanamuodon mukaan, jos palkkatuen hakijana on kokeilualueen kunta taikka palkkatuki rahoitetaan Euroopan sosiaalirahastosta, päätöksen tuen myöntämisestä tekee työ- ja elinkeinotoimisto siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetään. Säännöksen perustelujen mukaan tässä tapauksessa kunnalla tarkoitetaan kokeilualueen kuntaa, kuntalain mukaista vastuukuntaa tai muuta kunnan tai kuntien yhteisessä määräysvallassa olevaa yhteisöä, kuten näiden omistamaan sidosyksikköä (HE 87/2020 vp, s. 58).

Selvyyden vuoksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi näitä perusteluja vastaavasti. Määräysvallalla tarkoitettaisiin tässä tilannetta, jossa kokeilualueen tai kokeilualueiden yksi tai useampi kunta voivat käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa yhteisön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin.

12 §. *Kokeilualueen kunnan kotoutumisen edistämiseen ja aktivointisuunnitelmaan liittyvät tehtävät.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen 2-4 momentti poistettaisiin ja uudessa 2 momentissa säädettäisiin kokeilualueen kunnan toimivallasta tehdä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n 6 momentissa tarkoitettu keskeytyspäätös omien asiakkaidensa osalta työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Säännös ehdotetaan lisättäväksi lakiin, koska päätös aktivointisuunnitelman katsomisesta keskeytyneeksi ei säännösten sanamuodosta johtuen sisälly 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin aktivointisuunnitelman laatimiseksi, mutta liittyy kuitenkin samaan tehtäväkokonaisuuteen. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotettua sisältöä.

12 a §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin kokeilualueen kunnan työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvistä tehtävistä.

Lausunnon antamiseen liittyvistä tehtävistä säädetään nykyisin 12 §:n 2-4 momentissa. Tehtävistä säädettäisiin nykyistä vastaavasti uudessa 12 a §:ssä, johon lisättäisiin säännökset kunnan uusista työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvistä sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tehtävistä.

Pykälän 1 momentin johdantokappaleen sanamuotoa täsmennettäisiin siitä, mitä se on nykyisen 12 §:n 2 momentissa. Momentin 1 ja 2 kohdissa säädettäisiin kokeilualan kunnan uusista työvoimapolitiittisen lausunnon antamiseen liittyvistä tehtävistä.

Momentin 1 kohdan mukaan kokeilualan kunta antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvain 2 luvun 1 §:ssä säädetystä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittista edellytyksistä. Tehtävä olisi uusi.

Työttömyysetuuden saaminen edellyttää voimassaolevaa työnhakua, kokoaikatyön hakemista ja työttömyyttä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalla työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

Kokeilualan kunta antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon, jos muulla kuin Suomen kansalaisella on oikeus ansiotyöhön tilapäisen oleskeluluvan perusteella. Tällaisella henkilöllä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen. Kun muun kuin EU-/ETA-alueen tai Sveitsin kansalainen haluaa rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa, hänellä tulee olla oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupa saa liittyä työnantajaa koskevia rajoituksia.

Työnhakija voi tehdä palkatonta tavanomaista yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä tai tavanomaista talkootyötä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen. Kokeilualan kunta antaisi tässä tilanteessa työnhakijalle työvoimapolitiittisen lausunnon. Jos työnhakija palkatta työskentelee yrityksessä tai sellaisissa tehtävissä, jotka yleisesti tehdään työsuhteessa tai yritystoiminnassa, henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Työ- ja elinkeinotoimisto antaisi jatkossakin palkatta työskentelystä työvoimapolitiittisen lausunnon kokeilualan kunnan asiakkaalle.

Lisäksi kokeilualan kunta antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon alle 18-vuotiaan koulutusta vailla olevan nuoren oikeudesta työttömyysetuuteen. Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta, ei ole oikeutta työttömyyden perusteella maksettavaan työmarkkinatukeen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella kokeilualan kunta selvittäisi, onko kyse uudesta työttömänä aloitetusta yritystoiminnasta ja omasta työstä, ja antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvain 2 luvun 5 a §:n edellytysten täyttymisestä. Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan, mistä työ- ja elinkeinotoimisto antaisi jatkossakin työvoimapolitiittisen lausunnon. Kuitenkin jos työnhakija aloittaa uuden yritystoiminnan tai oman työn työttömänä ollessaan, yritystoiminnan ja oman työn vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta ei selvitetä eikä yritystoiminnan ja oman työn mahdollinen päätoimisuus ole esteenä työttömyysetuuden saamiselle yritystoiminnan ensimmäisen neljän kuukauden aikana. Uusi neljän kuukauden määräaika on mahdollinen vasta sen jälkeen, kun henkilö on neljän kuukauden määräajan alkamisen jälkeen täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta, ja tämän edellytyksen täyttymisen ratkaisisi kokeilualan kunta.

Päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, mistä työ- ja elinkeinotoimisto antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon. Pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella kokeilualan

kunta antaisi työvoimapolitiittisen lausunnon työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen siinä tapauksessa, että opinnot aloittava työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja opinnot kestävät yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna enintään kuusi kuukautta. Merkitystä ei ole sillä, ovatko opinnot työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla pää- vai sivutoimisia. Lisäksi edellytyksenä on, että opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Mahdollisuuden enintään kuuden kuukauden päätoimiseen opiskeluun työttömyysetuutta menettämättä saa uudelleen sen jälkeen, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika on alkanut alusta. Edellytyksen täyttymisen ratkaisisi kokeilualueen kunta.

Pykälän 1 momentin 3-5 kohdat vastaisivat nykyisen 12 §:n 2 momentin 1-3 kohtia.

Pykälän 2 momentin perusteella työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus voisi muuttaa kunnan antaman työvoimapolitiittisen lausunnon koskemaan toista työttömyysetuuden lajia, siirtää kunnan antaman lausunnon toiselle työttömyysetuuden maksajalle ja korjata kunnan antamassa lausunnossa olevan ilmeisen kirjoitus- tai laskuvirheen taikka muun verrattavan selvän virheen. Tämä vastaa asiakaspalvelukeskuksen nykyisiä tehtäviä, kun on kyse työ- ja elinkeinotoimiston antamasta lausunnosta. Asiakaspalvelukeskus voisi nykytilaa vastaavasti edelleen myös antaa kokeilun asiakkaasta lausunnon sellaisista työttömyysturvalain 2 luvussa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisistä edellytyksistä, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kokeilualueen kunnan ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia. Vastaava säännös nykyisen 12 §:n 3 momentissa koskee vain kokeilualueen kuntaa. Näin ollen myös työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus antaisi jatkossa lausunnon Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan pyynnöstä ja sitä olisi näiden pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut hakevansa työttömyysetuutta, lausunto voitaisiin antaa ilman erillistä pyyntöä. Lausunto annettaisiin työnhakijalle tiedoksi työttömyysturvalain 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettun, etuutta koskevan päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla olisi oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta myös työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkempien säännösten antamisesta. Nykyisen 12 §:n 4 momentissa säädetään vastaavasti kokeilualueen kunnan lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista. Ehdotetun 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sekä lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista että myös työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja.

Pykälän 4 momentti vastaisi sisällöllisesti nykyisen 12 §:n 5 momenttia. Säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin.

Pykälän 5 momentin mukaan kokeilualueen kunnan oikeuteen saada tietoja sovellettaisiin työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:ä. Kokeilualueen kunnalla olisi vastaava oikeus tietojen saamisen kuin työ- ja elinkeinotoimistolla lausuntotehtävien toimeenpanemista varten välttämättömien tietojen saamiseksi. Oikeus tietojen saamiseen olisi välttämätöntä siirrettäväksi esitettävien lausuntotehtävien hoitamiseksi. Työttömyysturvalain 13 luvun 3 §:n mukaan salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista.

Momentissa säädettäisiin sitä, että tietoja olisi oikeus luovuttaa vastaavasti kokeilualan kunnalle.

14 §. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö. Pykälän 2 ja 3 momentissa huomioitaisiin, että kokeilualan kunnat voivat päättää siirtää kokeilulaissa tarkoitettua tehtävää kuntayhtymän hoidettavaksi. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kuntayhtymän palveluksessa olevan virkamiehen käyttöoikeudesta. Säännöksen mukaan käyttöoikeus asiakastietojärjestelmään voitaisiin myöntää myös kokeilualan kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalla virkamiehelle vastaavin edellytyksin kuin muille virkamiehille. Myös pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta kuntayhtymän virkamiehestä. Vastaavasti kuin kokeilualan kunnan virkamiehen, myös kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen sovellettaisiin, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä.

16 §. Valtion rahoitus kokeilualueille. Pykälän 1 ja 2 momentissa kokeilualue korvattaisiin kokeilualan kunnalla, kun kyse on kuulemisesta ja valtion talousarviosta annetun lain soveltamisesta. Määrärahan jakoa kokeilualueille ei muutettaisi.

17 §. Tiedonsaantioikeus, palvelun epäminen ja muutoksenhaku. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valituskirjelmä, joka koskee kokeilualan kunnan tekemää harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaa päätöstä, on toimitettava päätöksen tehneeseen kokeilualan kuntaan.

20 §. Kokeilualan kunnan ja sen asiakkaan tiedonantovelvollisuus. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta säätää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella kokeilualan kunnan tietojen ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle työvoimapoliittisen lausunnon antamista varten. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi tietojen ilmoittamisen määräajasta.

22 §. Valvonta. Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin siten, että määräyksen antaminen perustuisi kokeilualan kunnassa havaittuihin puutteisiin tai lainvastaisuuteen. Nykyisin säännöksessä puhutaan kokeilualueilla havaittavista puutteista tai lainvastaisuuksista. On tärkeää, että aluehallintovirasto voi tarkastella kokeilulaissa tarkoitettujen palvelujen järjestämistä kunta-kohtaisesti, koska lain 7 §:n mukaan kokeilualan kunnalla on järjestämisvastuu.

25 §. Kokeilun päättymiseen liittyvät siirtymäsäännökset. Pykälä olisi uusi. Sen 1 momentissa säädettäisiin kunnan ja asiakkaan tekemän suunnitelman velvoittavuudesta kokeilun päätyttyä. Säännöksen tarkoitus on selkeyttää siirtymää kokeilusta toistaiseksi voimassa olevaan asiantilaan ja turvata asiakkaiden palveluiden jatkuvuutta siirtymässä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimiston toimivallasta vireillä olevassa asiassa, jossa kokeilualan kunta on tehnyt päätöksen tai ratkaisun kokeilun aikana, mutta jonka käsittely jatkuu kokeilun päätyttyä. Tällainen asia voisi olla esimerkiksi työttömyysetuutta koskevan valituksen käsittely: kunta on voinut antaa asiassa työvoimapoliittisen lausunnon, jonka perusteella tehdystä päätöksestä asiakas on valittanut tai valittaa kokeilun päättymisen jälkeen. Kokeilualan kunnan toimivallan päätyttyä työ- ja elinkeinotoimisto olisi asiassa toimivaltainen. Pykälässä on huomioitu, että kokeilu voi päättyä myös aluehallintoviraston keskeyttämisspäätökseen.

7.2 Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

9 luku **Kulukorvaus**

5 §. *Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen 1 momentti työttömyyskassalain (603/1984) ja työttömyysturvalain soveltamisesta koskisi ainoastaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua niin sanottua lakisääteistä kulukorvausta, eikä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua niin sanottua harkinnanvaraista kulukorvausta. Lakisääteistä kulukorvausta koskevan päätöksen tekee työttömyyskassa tai Kansaneläkelaitos, kun taas harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan päätöksen tekee työ- ja elinkeinotoimisto. Harkinnanvaraiseen kulukorvaukseen sovellettaisiin siis julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiä, esimerkiksi 12 luvun 8 §:ää.

Lisäksi 3 momentti poistettaisiin. Muutoksenhausta harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaan päätökseen säädettäisiin 14 luvussa.

14 luku **Muutoksenhaku**

1 §. *Oikaisuvaatimus ja valitus.* Pykälän 3 momentin 3 kohta jaettaisiin a ja b alakohdaksi, joista a alakohta vastaisi nykyistä 3 kohtaa ja b alakohtaan lisättäisiin harkinnanvaraista kulukorvausta koskeva osittainen valituskielto. Päätökseen, jolla harkinnanvarainen kulukorvaus on evätty harkinnan perusteella, ei saisi hakea muutosta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää kulukorvausta momentissa mainittujen edellytysten täytyessä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa kunta voi myöntää kulukorvausta asiakkailleen samoin edellytyksin. Edellytysten täytyessäkin myöntäminen on siis työ- ja elinkeinotoimiston, ja kuntakokeilun aikana kokeilukunnan, harkittavissa. Tähän harkintaan perustuvaan epäävään päätökseen ei siis voisi hakea muutosta.

Sen sijaan päätökseen, jolla korvaus on evätty, koska myöntämiselle edellä mainitussa lainkohdassa säädetyt edellytykset eivät täyty, olisi mahdollista edelleen hakea muutosta. Päätökseen olisi mahdollista hakea muutosta myös siltä osin kuin siinä on kyse korvauspäivistä tai korvauksen määrästä. Korvauspäivistä ja korvauksen määrästä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvussa, eikä niihin liity harkintaa.

2 §. *Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä.* Pykälä olisi uusi. Nykyisin muutoksenhausta harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaan päätökseen säädetään 9 luvun 5 §:ssä. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin nykyistä 9 luvun 5 §:n säännöstä selkeämmin harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta muutoksenhausta. Päätökseen haettaisiin muutosta vastaavasti kuin lakisääteistä kulukorvausta koskevaan päätökseen: valitus sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja jatkovalitus vakuutusoikeuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituskirjelmän toimittamisesta päätöksen tehneelle työ- ja elinkeinotoimistolle ja 30 päivän määräajasta. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa valituskirjelmä olisi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 17 §:n 2 momentin nojalla toimitettava päätöksen tehneelle kunnalle.

3 §. *Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon.* **4 §.** *Muutoksenhaku työtapaturmaa tai ammattitautia koskevasta korvauspäätöksestä.* Esitetty 3 § vastaisi sisällöltään nykyistä 2 §:ää ja esitetty 4 § nykyistä 3 §:n 2 momenttia. Samalla 4 §:n otsikko ehdotetaan muutettavaksi kuvaamaan paremmin pykälän sisältöä. Nykyisen 3 §:n 1 momentti on kumottu jo aiemmin.

7.3 Työttömyysturvalaki

2 a luku **Työvoimapoliittisesti moitittava menettely**

13 a §. *Kustannukset palveluun osallistumisesta.* Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin siten, että siitä kävisi selkeämmin ilmi, ettei velvoittavuudelta voi välttyä jättämällä hakematta kulu-korvausta.

7.4 Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta

9 §. *Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri.* Pykälä vastaisi muutoin voimassa olevaa pykälää, mutta 4 momenttia, jossa säädetään monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisterin käyttö-oikeuden myöntämisestä, muutettaisiin. Muutos koskisi sitä, kenelle asiakasrekisterin käyttöoi-keus voidaan myöntää.

Voimassa olevan momentin mukaan KEHA-keskus voi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin, TYPPI-rekisteriin, työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta sen palveluksessa olevalle virkamiehelle, joka hoitaa TYP-laissa säädettyjä tehtäviä. Virkamies, jolle on myönnetty asiakasrekisterin käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että käyt-töoikeus voitaisiin myöntää myös viranomaiseen työsuhteessa olevalle henkilölle, joka hoitaa kyseessä olevassa laissa säädettyjä tehtäviä. Enää ei edellytettäisi, että henkilö on virkasuh-teessa viranomaiseen.

Kunta voi kuntalain nojalla järjestää sosiaali- ja terveystyöt itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle siten kuin kuntalain 8 §:n 1 momentissa säädetään. Vastuu TYP-tehtävistä on siten voitu siirtää kuntayhtymälle. Kunta ja kuntayhtymä ovat erillisiä oikeushen-kilöitä, eivätkä kuntayhtymän palveluksessa olevat henkilöt ole kunnan palveluksessa, joten myös kuntayhtymän palveluksessa olevalle, TYP-laissa säädettyjä tehtäviä hoitavalle henkilölle tulisi voida myöntää asiakasrekisterin käyttöoikeus. Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin, että KEHA-keskus voisi myös kuntayhtymän hakemuksesta myöntää käyttöoikeuden TYPPI-rekis-teriin henkilölle, joka on kuntayhtymän palveluksessa ja hoitaa TYP-laissa säädettyjä tehtäviä.

Työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa oleva henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus asiakasrekisteriin, saisi nykyistä säännöstä vas-taavasti salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ehdotetun 12 a §:n 3 momentin nojalla työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspal-velukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja. Lisäksi ehdotetun 20 §:n 3 mo-mentin nojalla työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin kokeilualueen kunnan tietojen ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle työvoimapolitiittisen lausunnon an-tamista varten.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.6.2021 lukuun ottamatta työttömyysturvatehtävien laa-jempaa siirtoa kunnille koskevia säännöksiä (1. lakiehdotuksen 12 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 momentti), jotka tulisivat voimaan vasta 2.10.2021.

Työttömyysturvatehtävien lisäsiirto edellyttää työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään muutoksia, joiden käyttöönoton aikana verkkopalvelu on ajettava alas ja jotka on siksi toteutettava viikonloppuna asiakaspalvelun sujuvuuden varmistamiseksi. Kesäkuun alkupuoli on yksi vuoden kiireisimmistä ajoista asiakaspalvelussa, kun monet määräaikaikaiset työsuhteet päättyvät ja opiskelijat päättävät opintonsa, joten verkkopalvelun alasajo ei tule kyseeseen. Kesäkuukausina perehdytykseen ja asiakaspalveluun on tavallista vähemmän resursseja sekä kunnissa että työ- ja elinkeinohallinnossa, joten tehtäväsiirron voimaantulo on perusteltua ajoittaa syksyyn 2021, lokakuun ensimmäiseen viikonloppuun.

10 Toimeenpano ja seuranta

Työttömyysturvan työvoimapolitiittisen lausunnon antamistehtävän siirtäminen kokeilualueiden kunnille selkeyttäisi työttömyysturvatehtävien hoitamistapaa. Tehtäväsiirron ei arvioida vaarantavan kuntien tosiasiallisia edellytyksiä suoriutua kokeilulakitehtävistään siitä huolimatta, että työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehiä ei siirretä kokeilualueen kuntiin hoitamaan siirrettävää työtä esitettyjä tehtäviä. Hallitus teki 16.9.2020 budjettiriihessä päätöksen pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallista. Mallin on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2022. Tätä varten työ- ja elinkeinotoimistojen ja kokeilualueiden kuntien resursseja lisätään 70 miljoonalla eurolla. Tämän 70 miljoonan euron jakamisessa huomioidaan nyt esitettävästä tehtäväsiirrosta kunnille mahdollisesti aiheutuvat lisäresurssitarpeet. Jo sitä ennen hallitus seuraa ehdotetun muutoksen vaikutusta kokeilualueiden kunnille aiheutuviin kustannuksiin ja ryhtyy tarvittaessa rahoitusperiaatteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitetyt muutokset liittyvät erityisesti perustuslain 6, 10, 18, 19 ja 21 §:ssä säädettyihin perusoikeuksiin. Mainitut säännökset koskevat yhdenvertaisuutta, yksityiselämän suojaa, oikeutta työhön ja elinkeinonvapautta, oikeutta sosiaaliturvaan ja oikeusturvaa. Työttömyysturvatehtävien siirtoa koskevaa muutosta on lisäksi arvioitava perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Työttömyysturvatehtävien jako

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan jokaiselle taataan lailla oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella. Työttömyys on yksi niistä pykälässä mainituista tilanteista, joissa yksilön toimeentulomahdollisuudet ovat merkittävästi heikentyneet. Näin ollen perustuslain 19 §:n 2 momentti sisältää perustuslaista johtuvan velvollisuuden lainsäätäjälle taata perustoimeentulon turva tilanteissa, joissa yksilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia toimeentuloa. Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Esityksessä esitetään, että kokeilualueiden kunnille siirrettäisiin nykyistä enemmän työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Muutoksen arvioidaan edistävän kokeilualueen kunnan asiakkaana olevan työttömän työnhakijan työttömyysturva-asioiden käsittelyn viivytyksettömyyttä ja sujuvuutta. Esitetty muutos toteuttaa perustuslaissa turvattua oikeutta perustoimeentulon turvaan työttömyyden varalta.

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Lakiehdotuksella lisättäisiin kokeilualueiden kuntien työ-

voimapoliittisen lausunnon antamiseen liittyviä tehtäviä siten, että nykyisen tietojen työ- ja elinkeinotoimistoille välittämisen sijasta kokeilualueen kunta antaisi työvoimapoliittisen lausunnon asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (PeVL 8/2019 vp, PeVL 34/2013 vp, s. 2/I, PeVL 30/2013 vp, s. 5/II, PeVL 12/2011 vp, s. 2/II). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa.

Kokeilulain 20 §:n 2 momentin perusteella kokeiluun osallistuvat kunnat selvittävät ja välittävät työvoimapoliittisista edellytyksistä tietoja työ- ja elinkeinotoimistoille työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseksi. Kuntien työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen liittyvä selvittämis- ja tiedonvälitystehtävä muodostaa jo merkittävän osan siirrettäväksi esitettyjen lausuntotehtävien hoitamiseen käytettävästä työajasta.

Työvoimapoliittisen lausunnon antanut yksikkö vastaa lausuntoon liittyvästä neuvonnasta, lausuntoa koskevasta muutoksenhausta johtuvista toimista sekä kantelun johdosta annettavista selvityksistä. Kokeilualueiden kunnat vastaisivat näistä tehtävistä myös niille siirrettäväksi esitettyjen työvoimapoliittisten lausuntotehtävien osalta.

Lausuntotehtävän siirtäminen kokeilualueiden kunnille selkeyttäisi toimeenpanoa, kun kunta antaisi selvittämästään työttömyysturva-asiasta ratkaisun sen sijaan että ilmoittaisi tiedot työ- ja elinkeinotoimistolle ratkaisua varten. Työvoimapoliittisen lausunnon antamista koskevan tehtävän siirtämisen ei arvioida vaarantavan kuntien tosiasiallisia edellytyksiä suoritua kokeilulakitehtävistään siitä huolimatta, että työ- ja elinkeinotoimistojen virkamiehiä ei siirretä kokeilualueen kuntiin hoitamaan siirrettäväksi esitettäviä tehtäviä. Ehdotetun muutoksen työmäärävaikutuksia seurataan ja ryhdytään tarvittaessa rahoitusperiaatteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Osittainen valituskielto harkinnanvaraista kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Ehdotettua säännöstä harkinnanvaraista kulukorvausta koskevan päätöksen osittaisesta muutoksenhakukiellosta on arvioitava perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta. Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 21 §:n 1 momentin ilmaus oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskevasta päätöksestä liittyy Suomen oikeuden mukaan oikeuksiksi ja velvollisuuksiksi tarkoitettuihin seikkoihin. Mikä tahansa yksilön kannalta myönteinen viranomaistoimi ei kuitenkaan ole yksilön oikeutta koskeva päätös perustuslain mielessä. Perustuslain kannalta on edellytyksenä, että lainsäädännössä on riittävän täsmällinen perusta oikeutena pidettävän suhteen syntymiselle yksilön ja julkisen vallan välille. Myös säännökset ns. subjektiivista oikeutta harkinnanvaraisempienkin oikeuksien tai etuuksien myöntämisedellytyksistä voivat sinänsä muodostaa riittävän täsmällisen perustan perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oikeutena pidettävän suhteen syntymiselle yksilön ja julkisen vallan välille (ks. esim. PeVL 32/2012 vp, s. 4/II, PeVL 51/2010 vp, s. 2, PeVL 42/2010 vp, s. 4/II, PeVL 16/2000 vp, s. 4–5, PeVL 12/1997 vp, s. 1/II). Tällaista perustetta ei kuitenkaan yleensä synny, jos etuuden

HE 43/2021 vp

tai palvelun saaminen riippuu kokonaan viranomaisen harkinnasta, käytettävissä olevista määrärahoista tai esimerkiksi suunnitelmista (PeVL 63/2010 vp, s. 2/II, PeVL 16/2000 vp, s. 4/II). Tällöinkin voi tosin olla aiheellista avata valitusmahdollisuus muun muassa viranomaistoiminnan asianmukaisuuden ja muun tasapuolisuuden valvomiseksi (PeVL 10/2009 vp, s. 4/II, PeVL 46/2002 vp, s. 9/II) sekä soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi (PeVL 10/2009 vp, s. 4/II, PeVL 30/2005 vp, s. 5/I, PeVL 46/2002 vp, s. 9/II).

Ehdotettu muutoksenhakukielto koskisi harkinnanvaraista kulukorvausta koskevaa päätöstä ai-noastaan siltä osin kuin korvaus olisi evätty viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan perusteella. Tämä jättäisi yksilölle mahdollisuuden valittaa muista edellytyksistä. Ehdotettu säännös olisi yhdenmukainen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyjen muutoksenhakukieltojen kanssa. Ne on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp).

Asiakkuuden siirtäminen kokeilun aikana

Asiakkuuden siirtoa kokeilussa koskevaa sääntelyä on arvioitava perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisuuden ja 17 §:n 2 momentissa säädettyjen kielellisten oikeuksien kannalta.

Ihmiset ovat perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Ketään ei saa perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita voidaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaan jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Tämä laki on kielilaki (423/2003). Kielilain nojalla säädettyssä kuntien kielellisestä asemasta vuosina 2013–2022 annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään, mitkä kunnat ovat asetuksen voimassaoloaikana kaksikielisiä ja mitkä kunnat suomenkielisiä. Asetus on voimassa vuoden 2022 loppuun.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti arvioinut kokeilulainsäädäntöä yhdenvertaisuutta ja syrjintäkieltoa koskevan perustuslain 6 §:n kannalta. Perustuslakivaliokunta on kokeiluluonteista lainsäädäntöä arvioidessaan korostanut perusoikeussääntelyyn yleisesti kohdistuvaa lailla säätämisen vaatimusta ja todennut sen ulottuvan myös yhdenvertaisuusperiaatteeseen (ks. esim. PeVL 44/2017 vp, s. 5, PeVL 20/2012 vp, s. 2/II). Vaatimus on tullut ottaa huomioon esimer-

HE 43/2021 vp

kiksi kokeilun alueen määrittelyssä säätämällä kokeilun alueesta suoraan laissa tai sitomalla päätöksentekoa lain tasolla riittävän täsmällisesti määriteltyihin kriteereihin (PeVL 44/2017 vp, s. 5, PeVL 58/2001 vp, s. 2/II, PeVL 19/1997 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta totesi työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskevista hallituksen esityksistä antamassaan lausunnossa (PeVL 25/2020 vp, s. 3), että kokeilun alueet muodostavista kunnista ehdotetaan säädettäväksi lain 3 §:ssä ja kunnan asiakkaiksi siirtyvistä työttömistä työnhakijoista, työllistettynä olevista ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevista työnhakijoista 4 §:ssä riittävän täsmällisesti. Perustuslakivaliokunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että hallituksen esityksiin sisältyneessä lakiehdotuksessa ei ollut riittävän täsmällisesti säädetty asiakkaan kielen merkityksestä kokeiluun kuulumisen kannalta ja mahdollisista muista poikkeuksista kokeiluun kuulumisessa. Lakiehdotuksen mukaan työ- ja elinkeinotoimisto olisi voinut perustellusta syystä jättää asiakkaan siirtämättä kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta säännöstä täsmennettiin nyt voimassa olevaan muotoon.

Ehdotetussa säännöksessä, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimisto voisi siirtää kokeilun lain 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kuin hänen kotikuntansa mukaisen kokeilun alueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi tietyin edellytyksin, on kyse yksittäistapauksessa harkittavasta poikkeuksesta kokeilun alalla säädettyyn kokeilun kohderyhmään. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta totesi työllisyyden edistämisen kuntakokeilua koskeneessa mietinnössään, että asiakkaan olosuhteet voivat kotikunnan asiakkuuden aikana syystä tai toisesta muuttua siten, että asiakas ei tosiasiallisesti pysty käyttämään kotikuntansa tarjoamia palveluita (TyVM 16/2020 vp, s. 12).

Edellytykset kokeilun aikaiselle asiakkuuden siirrolle vastaisivat pääosin edellytyksiä, joilla työ- ja elinkeinotoimisto voi alun perin jättää asiakkuuden siirtämättä kokeilun alueella sijaitsevaan kotikuntaan ja jotka on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 25/2020 vp). Siirto kokeilun aikana edellyttäisi kuitenkin lisäksi, että asiakkaan mahdollisuus saada palveluja ei vaarannu. Kokeilun ajaksi työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviä ja resursseja on siirretty kokeilun alueiden kuntiin. Säännöksen tarkoitus on varmistaa, ettei asiakkuutta siirretä, ellei vastaanottavalla viranomaisella ole tarvittavia resursseja asiakkuudesta huolehtimiseen. Kielellisten oikeuksien toteuttaminen on tarpeen mainita perusteena siirtää asiakkuus myös kokeilun aikana pois asiakkaan kotikunnasta siltä varalta, että vuoden 2023 alusta voimaan tulevassa uudessa kuntien kielellistä asemaa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa ruotsinkielisen asiakkaan kotikunta muuttuisi suomenkieliseksi.

Tiedonsaantioikeudet ja käyttöoikeudet

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Ehdotetut tiedonanto- ja tiedonsaantisäännökset (1. lakiehdotus, 8 §:n 3 mom. ja 12 a §:n 5 mom.) sekä asiakastietojärjestelmän ja asiakasrekisterin käyttöoikeuksia koskevat säännökset (1. lakiehdotus, 14 §:n 2 mom. ja 4. lakiehdotus, 9 §:n 4 mom.) ovat merkityksellisiä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Henkilötietojen suojan osalta perustuslain säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. (HE 309/1993 vp, s. 53/I-II) Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-ala rajoittaa henkilötietojen suojaa koskevan säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja sisältyy osittain samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee näin ollen turvata oikeus henkilötietojen suojaan tavalla,

jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä.

Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina muun muassa henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus. Sääntelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2, PeVL 29/2016 vp, s. 4, PeVL 13/2016 vp, s. 3-4). Perustuslakivaliokunta on lisäksi arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2–3 ja siinä viitatu lausunnot).

Ehdotetuissa tiedonanto- ja tiedonsaantioikeutta koskevissa säännöksissä on kyse siitä, että kokeilulaissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavilla kunnilla olisi vastaavat tiedonsaantioikeudet kuin työ- ja elinkeinotoimistoilla niiden vastatessa kyseisistä tehtävistä ja että kokeilukunnille olisi mahdollista antaa tehtäviensä hoitamiseksi vastaavia tietoja kuin kyseisistä tehtävistä vastaaville työ- ja elinkeinotoimistoille. Tiedonsaanti- tai tiedonantosäännösten sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi.

Ehdotetuissa käyttöoikeuksia koskevissa säännöksissä huomioitaisiin, että kunnat voivat perustaa kuntayhtymän hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään. Käyttöoikeuden myöntäminen edellyttäisi aina lisäksi muun muassa, että henkilö hoitaa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Henkilötietojen käyttötarkoituksia ei ehdoteta muutettavaksi.

Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 1 §, 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §, 14 §:n 2 ja 3 momentti, 16 §:n 1 ja 2 momentti, 17 §:n 2 momentti ja 22 §:n 2 momentti, sekä
lisätään 5 §:ään uusi 4-6 momentti, 8 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 12 a §, 20 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 25 § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta, hoitavat eräitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemesta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta.

4 §

Kokeilun alueen kunnan asiakkaat

Kokeilun alueen kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvat henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työnhakijaksi tai kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijaksi ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilun alueen kunnan asiakkaaksi.

5 §

Asiakkuuden siirtäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, jos:

- 1) asiakas sitä pyytää;
- 2) siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuden liittyvästä perustellusta syystä; ja
- 3) siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilun alueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 4 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 4 ja 5 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 5 momentissa tarkoitettu siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilun alueen kunnalle. Kokeilun alueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilun alueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilun alueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilun alueen kunta arvioi asiakkaansa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis palvelusta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettun monialaisen yhteis palvelun tarpeen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Jos kokeilun alueen kunnan asiakas täyttää mainitun lain 2 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset ja hänellä on monialaisen yhteis palvelun tarve, kokeilun alueen kunta vastaa mainitun lain 3 §:ssä tarkoitetuista kartoitusjakson toimenpiteistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan ja arvioi mainitun lain 6 §:ssä tarkoitettun monialaisen yhteis palvelun päättymisen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteis palvelusta annetun lain 2 §:n 4 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle monialaisen yhteis palvelun tarpeen arvioimiseksi, sovelletaan tietojen antamiseen kokeilun alueen kunnalle sen asiakkaasta.

10 §

Kokeilun alueen kunnan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin sovelletaan, mitä niistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, sen nojalla annetuissa säännöksissä ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä. Mitä mainituissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinonviranomaisesta, näiden tehtävistä ja ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle, koskee kokeilun alueen kuntaa sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä lukuun ottamatta, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen ja 5 §:ssä koulutuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisperusteiden ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle. Mitä muualla lainsäädännössä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla maksettavista tai työ- ja elinkeinotoimiston myöntämistä korvauksista, tuista tai etuuksista, sovelletaan kokeilun alueen kunnan tämän lain nojalla myöntämiin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin.

11 §

Työkokeilua ja palkkatukea koskevat poikkeukset

Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen palkkatuen myöntämisestä noudattaen, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetään, jos palkkatuen hakijana on:

- 1) kokeilun alueen kunta;
- 2) kuntayhtymä, jossa kokeilun alueen tai kokeilun alueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta;
- 3) yhteisö, joka on kokeilun alueen tai kokeilun alueiden kuntien määräysvallassa;
- 4) yhteisö, joka on sellaisen kuntayhtymän määräysvallassa, jossa kokeilun alueen tai kokeilun alueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta.

12 §

Kokeilun alueen kunnan kotoutumisen edistämiseen ja aktivointisuunnitelmaan liittyvät tehtävät

Kokeilun alueen kunta vastaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Edellä tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin sovelletaan, mitä niistä mainitussa luvussa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään aktivointisuunnitelmaan liittyvistä tehtävistä, kokeilun alueen kunta tekee asiakkaalleen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n 6 momentissa tarkoitetun päätöksen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

12 a §

Työvoimapoliittinen lausunto

Kokeilun alueen kunta antaa työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:

- 1) työttömyysturvalain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä, 4 §:n 1 momentissa sekä 13 §:n 4 momentissa säädettyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä;
- 2) työttömyysturvalain 2 luvun 5 a ja 10 a §:n soveltamisesta ja niissä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;
- 3) työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan; työvoimapoliittisen lausunnon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetusta työvoimakoulutuksesta antaa kuitenkin työ- ja elinkeinotoimisto;
- 4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä mainitun luvun 5—7 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;
- 5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen toimivaltaan antaa työvoimapoliittinen lausunto kokeilun alueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 2 momenttia. Kokeilun alueen kunnan ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapoliittiseen lausuntoon sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia.

Tarkempia säännöksiä työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapoliittisia lausuntoja kokeilun alueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Kokeilualan kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 4 momentin nojalla säädetään kulukorvauksen määräytymisestä ja työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudesta ilmoittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle.

Kokeilualan kunnan oikeuteen saada tietoja 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston oikeudesta tietojen saamiseen. Mitä työttömyysturvalain 13 luvun 3 §:ssä säädetään työvoimaviranomaisesta, koskee kokeilualan kuntaa sen hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

14 §

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää kokeilualan kunnan tai kokeilualan kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalla virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista. Tietojärjestelmään tallennettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Kokeilualan kunnan ja kokeilualan kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä.

16 §

Valtion rahoitus kokeilualueille

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen maksut valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettua määrärahaa (*työllisyysmääräraha*) ja työttömyysetuusmäärärahaa talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilualueella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on kuultava kokeilualan kuntia.

Mitä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään määrärahan käyttämisestä, koskee kokeilualan kuntaa sen käyttäessä valtion määrärahoja.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epäminen ja muutoksenhaku

Kokeilun alueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. Kokeilun alueen kunnan päätöstä koskeva julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ssä tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava kyseiseen kokeilun alueen kuntaan. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

20 §

Kokeilun alueen kunnan ja sen asiakkaan tiedonantovelvollisuus

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisesta voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

22 §

Valvonta

Jos kokeilun alueen kunnassa havaitaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa kunnalle määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

25 §

Kokeilun päättymiseen liittyvät siirtymäsäännökset

Työttömälle työnhakijalle laadittu 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja työ- ja elinkeinotoimistoa sen jälkeen, kun tämän lain voimassaolo on päättynyt tai kun kokeilun alueen kunnan toimivalta on aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta päättynyt, siihen saakka, kunnes se on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä säädetyn mukaisesti tarkistettu.

Työ- ja elinkeinotoimisto on toimivaltainen kokeilun alueen kunnan tämän lain nojalla tekemää päätöstä tai ratkaisua koskevassa asiassa, joka on vireillä kun tämän lain voimassaolo päättyy tai kokeilun alueen kunnan toimivalta päättyy aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta, tai joka tulee vireille, kun tämän lain voimassaolo on päättynyt tai kokeilun alueen kunnan toimivalta on päättynyt aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 12 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 2 päivänä lokakuuta 2021.

2.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 5 § sekä 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta, 2 ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 5 § laissa 1555/2015, 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta laissa 1456/2016, 14 luvun 2 § laissa 1133/2014 ja 14 luvun 3 § osaksi laeissa 548/2017 ja 474/2015, ja
lisätään 14 lukuun uusi 4 § seuraavasti:

9 luku

Kulukorvaus

5 §

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakea (603/1984) ja työttömyysturvalain:

- 1) 11 luvun 2 §:ää (velvollisuus tietojen antamiseen);
- 2) 11 luvun 3 §:ää (etuutta koskeva päätös);
- 3) 11 luvun 5 §:ää (maksamistapa);
- 4) 11 luvun 6 §:ää (maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen);
- 5) 11 luvun 10 §:ää (takaisinperintä);
- 6) 11 luvun 13 §:ää (kuittaaminen);
- 7) 11 luvun 14 §:ää (työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa);
- 8) 11 luvun 15 §:ää (työttömyysetuuden ulosmittaus);
- 9) 11 luvun 15 a §:ää (takaisinperintäsaatavan vanhentuminen);
- 10) 12 lukua (muutoksenhaku);
- 11) 13 luvun 1, 3–8 ja 10 §:ää (eräät tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset).

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädettyllä tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos:

- 3) päätöksellä on evätty:
- a) korvaus matka- ja yöpymiskustannuksista sillä perusteella, että 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty;
 - b) 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan perusteella;
-

2 §

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusvoimasta. Vakuutusvoimasta päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle työ- ja elinkeinotoimistolle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työ- ja elinkeinotoimiston on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työ- ja elinkeinotoimisto ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

3 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

4 §

Muutoksenhaku työtapaturmaa tai ammattitautia koskevasta korvauspäätöksestä

Muutoksenhakuun 4 luvun 11 §:ssä tarkoitettua Valtiokonttorin päätöksestä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1271/2020, seuraavasti:

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 11 §:ssä tarkoitettu pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä 13 §:ssä tarkoitettu pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle myönnetä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014)
9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 448/2020, seuraavasti:

9 §

Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, kuntayhtymän tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Henkilö, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 31.3.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

1.

Laki**työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 1 §, 4 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti, 12 §, 14 §:n 2 ja 3 momentti, 16 §:n 1 ja 2 momentti, 17 §:n 2 momentti ja 22 §:n 2 momentti, sekä
lisätään 5 §:ään uusi 4-6 momentti, 8 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 12 a §, 20 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 25 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Lain tarkoitus**Lain tarkoitus*

Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta.

Tässä laissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät alueellaan eräitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuja palveluja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta, *hoitavat eräitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014) ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuja tehtäviä työ- ja elinkeinotoimiston asemesta* ja antavat eräitä työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja työ- ja elinkeinotoimiston asemesta.

4 §

4 §

*Kokeilualan kunnan asiakkaat**Kokeilualan kunnan asiakkaat*

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvat, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet *työttömäksi* työnhakijaksi tai kokeilun aikana ilmoittautuvat *työttö-*

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat 1 momentissa tarkoitettuihin asiakasryhmiin kuuluvat henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työnhakijaksi tai kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijaksi ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualan kunnan asiakkaaksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mäksi työnhakijaksi ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaaksi.

5 §

(uusi 4-6 mom.)

Asiakkuuden siirtäminen

—————
Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, jos:

1) asiakas sitä pyytää;

2) siirtäminen on tarpeen asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuden liittyvästä perustellusta syystä; ja

3) siirtäminen ei vaaranna asiakkaan mahdollisuutta saada palvelutarpeensa mukaisia palveluja.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualueen kunnan kuin hänen kotikuntansa asiakkaaksi, jos 4 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 4 ja 5 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen sekä 5 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Kokeilualueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilualueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovitujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilualueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

8 §

(uusi 3 mom.)

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Kokeilualueen kunta arvioi asiakkaansa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 2 §:ssä tarkoitetun monialaisen yhteispalvelun tarpeen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Jos kokeilualueen kunnan asiakas täyttää mainitun lain 2 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset ja hänellä on monialaisen yhteispalvelun tarve, kokeilualueen kunta vastaa osaltaan mainitun lain 3 §:ssä tarkoitetuista kartoitusjakson toimenpiteistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan ja arvioi mainitun lain 6 §:ssä tarkoitetun monialaisen yhteispalvelun päättymisen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Mitä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 2 §:n 4 momentissa säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioimiseksi, sovelletaan tietojen antamiseen kokeilualueen kunnalle sen asiakkaasta.

10 §

Kokeilualueen kunnan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin sovelletaan, mitä niistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, sen nojalla annetuissa säännöksissä ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä. Mitä mainituissa laeissa ja säännöksissä säädetään työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinoviranomaisesta, näiden tehtävistä ja ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle, koskee kokeilualueen kuntaa sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä, lukuun ottamatta, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen ja 5 §:ssä koulutuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisperusteiden ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle.

10 §

Kokeilualueen kunnan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin palveluihin sovelletaan, mitä niistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, sen nojalla annetuissa säännöksissä ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä. Mitä mainituissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään työ- ja elinkeinotoimistosta, työ- ja elinkeinoviranomaisesta, näiden tehtävistä ja ilmoitusvelvollisuudesta työ- ja elinkeinotoimistolle, koskee kokeilualueen kuntaa sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä, lukuun ottamatta, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:ssä säädetään opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen ja 5 §:ssä koulutuksen keskeyttämisestä ja keskeyttämisperusteiden ilmoittamisesta työ- ja elinkeinotoimistolle. Mitä muualla lainsäädännössä säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lain nojalla maksettavista tai työ- ja elinkeinotoimiston myöntämistä korvauksista, tuista tai etuuksista, sovelletaan kokeilualueen kunnan tämän lain nojalla myöntämiin korvauksiin, tukiin ja etuuksiin.

11 §

11 §

Työkokeilua ja palkkatukea koskevat poikkeukset

Työkokeilua ja palkkatukea koskevat poikkeukset

Jos palkkatuen hakijana on kokeilualueen kunta taikka palkkatuki rahoitetaan Euroopan sosiaalirahastosta, päätöksen tuen myöntämisestä tekee työ- ja elinkeinotoimisto siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetään.

Työ- ja elinkeinotoimisto tekee päätöksen palkkatuen myöntämisestä noudattaen, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetään, jos palkkatuen hakijana on:

- 1) kokeilualueen kunta;*
- 2) kuntayhtymä, jossa kokeilualueen tai kokeilualueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta;*
- 3) yhteisö, joka on kokeilualueen tai kokeilualueiden kuntien määräysvallassa;*
- 4) yhteisö, joka on sellaisen kuntayhtymän määräysvallassa, jossa kokeilualueen tai kokeilualueiden kunnilla on enemmistö äänivallasta.*

12 §

12 §

Kokeilualueen kunnan muut tehtävät

*Kokeilualueen kunnan **kotoutumisen edistämiseen ja aktivointisuunnitelmaan liittyvät tehtävät***

Kokeilualueen kunta vastaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Edellä tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin sovelletaan, mitä niistä mainitussa luvussa säädetään.

Kokeilualueen kunta vastaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain 2 luvussa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäväksi säädettyjen palvelujen ja toimenpiteiden järjestämisestä asiakkailleen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Edellä tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin sovelletaan, mitä niistä mainitussa luvussa säädetään.

Mitä työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa ja 11 luvun 4 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston antamasta työvoimapolitiisesta lausunnosta, sovelletaan kokeilualueen kuntaan. Kokeilualueen kunta antaa työvoimapolitiisesta lausunnon:

Sen lisäksi, mitä 9 §:ssä säädetään aktivointisuunnitelmaan liittyvistä tehtävistä, kokeilualueen kunta tekee asiakkaalleen kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 5 §:n 6 momentissa tarkoitetun päätöksen työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun tämän lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan; työvoimapolitiittisen lausunnon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksesta antaa kuitenkin työ- ja elinkeinotoimisto;

2) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä mainitun luvun 5–7 §:ssä säädettyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

3) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukijasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Kokeilun alueen kunnan antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia.

Tarkempia säännöksiä kokeilun alueen kunnan työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Kokeilun alueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 4 momentin nojalla annetuissa säännöksissä säädetään kulukorvauksen määrästä ja työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudesta tehdä ilmoituksia ja toimittaa tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle kulukorvauksen maksamiseen liittyen.

12 a §

(uusi §)

Työvoimapolitiittinen lausunto

Kokeilun alueen kunta antaa työttömyysturvalain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) työttömyysturvalain 2 luvun 1 ja 2 §:ssä, 4 §:n 1 momentissa sekä 13 §:n 4 momentissa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

2) työttömyysturvalain 2 luvun 5 a ja 10 a §:n soveltamisesta ja niissä tarkoitetuista työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä;

3) työnhakijan osallistumisesta työllistymistä edistävään palveluun ja työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun edellä 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuun suunnitelmaan; työvoimapolitiittisen lausunnon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksesta antaa kuitenkin työ- ja elinkeinotoimisto;

4) julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua opintojen todisteellisesta keskeyttämisestä sekä mainitun luvun 5—7 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun liittyvistä edellytyksistä;

5) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukijasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeyttämisestä.

Työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen toimivaltaan antaa työvoimapolitiittinen lausunto kokeilualueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 2 momenttia. Kokeilualueen kunnan ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen antamaan työvoimapolitiittiseen lausuntoon sovelletaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 3 ja 4 momenttia.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä tiedoista sekä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen oikeudesta antaa työvoimapolitiittisiä lausuntoja kokeilualueen kunnan asiakkaan oikeudesta työttömyysetuuteen voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 4 momentin nojalla säädetään kulukorvauksen määräytymisestä ja työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuudesta il-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämistä ja hallintokeskus voi myöntää kokeilualueen kunnan hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalla virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitetut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta, eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista. Tietojärjestelmään tallennettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä yleinen tietosuojasetus ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Kokeilualueen kunnan viranhaltijan käyttöoikeuden muuttamiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima-

moittaa kulukorvauksen määräytymiseen vaikuttavia tietoja työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle.

Kokeilualueen kunnan oikeuteen saada tietoja 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sovelletaan, mitä työttömyysturvain 13 luvun 1 §:ssä säädetään työ- ja elinkeinotoimiston oikeudesta tietojen saamiseen. Mitä työttömyysturvain 13 luvun 3 §:ssä säädetään työvoimaviranomaisesta, koskee kokeilualueen kuntaa sen hoitaessa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä.

14 §

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän käyttö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämistä ja hallintokeskus voi myöntää kokeilualueen kunnan tai kokeilualueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän hakemuksesta sen henkilöstöön kuuluvalla virkamiehelle käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään, jos se on välttämätöntä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Käyttöoikeus voidaan myöntää, jos tässä laissa tarkoitetut tehtävät tai tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin, tukiin tai asiakasprosesseihin liittyvät valvonta-, kehittämis-, seuranta-, tilastointi-, ennakointi- tai ohjaustehtävät muodostavat vähintään puolet käyttöoikeuden hakijan tehtävänkuvasta eikä asiakastietojen käyttötarve ole satunnaista eikä harvinaista. Tietojärjestelmään tallennettujen henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Kokeilualueen kunnan ja kokeilualueen kuntien perustaman tässä laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaavan kuntayhtymän virkamiehen käyttöoikeuden muuttamiseen ja poista-

Voimassa oleva laki

ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä.

16 §

Valtion rahoitus kokeilualueille

Tässä laissa tarkoitettut palvelut maksetaan valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetusta määrärahasta (*työllisyysmäärärahat*) ja työttömyysetuusmäärärahasta talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilualueella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on kuultava kokeilualuetta.

Mitä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään määrärahan käyttämisestä, koskee kokeilualuetta sen käyttäessä valtion määrärahoja.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epäminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

Ehdotus

miseen sovelletaan, mitä työ- ja elinkeinotoimiston virkamiehen käyttöoikeuden muuttamisesta ja poistamisesta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 5 a §:ssä.

16 §

Valtion rahoitus kokeilualueille

Tässä laissa tarkoitettut palvelut maksetaan valtion talousarviosta työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitetusta määrärahasta (*työllisyysmäärärahat*) ja työttömyysetuusmäärärahasta talousarviossa myönnettyjen määrärahojen rajoissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittelee kiintiön, johon asti kokeilualueella on käyttövaltuus. Ennen käyttövaltuuden antamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on kuultava *kokeilualueen kuntia*.

Mitä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) säädetään määrärahan käyttämisestä, koskee *kokeilualueen kuntaa* sen käyttäessä valtion määrärahoja.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epäminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kunnan tekemään päätökseen ja ratkaisuun sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvussa säädetään muutoksenhausta ja muutoksenhaun rajoituksista sekä oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutuksesta päätöksen täytäntöönpanoon. *Kokeilualueen kunnan päätöstä koskeva julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ssä tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava kyseiseen kokeilualueen kuntaan*. Muutoksenhausta Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella antamaan päätökseen säädetään työttömyysturvalaissa.

Voimassa oleva laki

20 §

Kokeilualan kunnan ja sen asiakkaan tiedonantovelvollisuus

Kokeilualan kunnan on viipymättä ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle tarpeelliset tiedot työttömyysturvain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon antamista varten.

22 §

Valvonta

Jos kokeilualueilla havaitaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

(uusi §)

Ehdotus

20 §

Kokeilualan kunnan ja sen asiakkaan tiedonantovelvollisuus

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisesta voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

22 §

Valvonta

Jos kokeilualan kunnassa havaitaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen järjestämisessä olennaisia puutteita taikka toiminta muutoin on lainvastaista, aluehallintovirasto voi antaa kunnalle määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

25 §

Kokeilun päättymiseen liittyvät siirtymäsäännökset

Työttömälle työnhakijalle laadittu 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja työ- ja elinkeinotoimistoa sen jälkeen, kun tämän lain voimassaolo on päätynyt tai kun kokeilualan kunnan toimivalta on aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta päätynyt, siihen saakka, kunnes se on julkisesta työvoima- ja yritys-palvelusta annetun lain 2 luvun 6 §:ssä säädetyn mukaisesti tarkistettu.

Työ- ja elinkeinotoimisto on toimivaltainen kokeilualan kunnan tämän lain nojalla tekemää päätöstä tai ratkaisua koskevassa asi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

assa, joka on vireillä kun tämän lain voimassaolo päättyy tai kokeilualueen kunnan toimivalta päättyy aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta, tai joka tulee vireille, kun tämän lain voimassaolo on päättynyt tai kokeilualueen kunnan toimivalta on päättynyt aluehallintoviraston 22 §:n nojalla antaman määräyksen johdosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 12 a §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta sekä 5 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 2 päivänä lokakuuta 2021.

2.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 5 §:n ja 14 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 9 luvun 5 § sekä 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta, 2 ja 3 §, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 5 § laissa 1555/2015, 14 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohta laissa 1456/2016, 14 luvun 2 § laissa 1133/2014 ja 14 luvun 3 § osaksi laeissa 548/2017 ja 474/2015, ja lisätään 14 lukuun uusi 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 luku

9 luku

Kulukorvaus

Kulukorvaus

5 §

5 §

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen

Työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain soveltaminen

Jollei tässä laissa toisin säädetä, kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakia (603/1984) ja työttömyysturvalain:

1) 11 luvun 2 §:ää (velvollisuus tietojen antamiseen);

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kulukorvaukseen sovelletaan työttömyyskassalakia (603/1984) ja työttömyysturvalain:

1) 11 luvun 2 §:ää (velvollisuus tietojen antamiseen);

Voimassa oleva laki

- 2) 11 luvun 3 §:ää (etuutta koskeva päätös);
- 3) 11 luvun 5 §:ää (maksamistapa);
- 4) 11 luvun 6 §:ää (maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen);
- 5) 11 luvun 10 §:ää (takaisinperintä);
- 6) 11 luvun 13 §:ää (kuittaaminen);
- 7) 11 luvun 14 §:ää (työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa);
- 8) 11 luvun 15 §:ää (työttömyysetuuden ulosmittaus);
- 9) 11 luvun 15 a §:ää (takaisinperintäsaatavan vanhentuminen);
- 10) 12 lukua (muutoksenhaku);
- 11) 13 luvun 1, 3–8 ja 10 §:ää (tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset).

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädetyllä tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

Työttömyysturvalain 12 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetystä poiketen työ- ja elinkeinotoimiston päätöstä koskeva valituskirjelmä on toimitettava asianomaiseen työ- ja elinkeinotoimistoon.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos:

- 3) päätöksellä on evätty korvaus matka- ja yöpymiskustannuksista sillä perusteella, että 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty;

Ehdotus

- 2) 11 luvun 3 §:ää (etuutta koskeva päätös);
- 3) 11 luvun 5 §:ää (maksamistapa);
- 4) 11 luvun 6 §:ää (maksamisen väliaikainen keskeyttäminen tai vähentäminen);
- 5) 11 luvun 10 §:ää (takaisinperintä);
- 6) 11 luvun 13 §:ää (kuittaaminen);
- 7) 11 luvun 14 §:ää (työttömyysetuuden periminen eräissä tapauksissa);
- 8) 11 luvun 15 §:ää (työttömyysetuuden ulosmittaus);
- 9) 11 luvun 15 a §:ää (takaisinperintäsaatavan vanhentuminen);
- 10) 12 lukua (muutoksenhaku);
- 11) 13 luvun 1, 3–8 ja 10 §:ää (*eräät* tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset).

Jos Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa maksaa työttömyysturvalain 11 luvun 8 §:ssä säädetyllä tavalla työttömyysetuutta ilman päätöstä ja työttömyysetuuden saajalla on oikeus saada kulukorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastaavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Kulukorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

14 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos:

- 3) päätöksellä on evätty:
 - a) korvaus matka- ja yöpymiskustannuksista sillä perusteella, että 10 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty edellytys ei täyty;
 - b) 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu kulukorvaus työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan perusteella;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

uusi §, nykyinen 2 § siirretään 3 §:ksi

2 §

Muutoksenhaku kulukorvausta koskevasta päätöksestä

Poiketen siitä, mitä 1 §:n 1 momentissa säädetään, 9 luvun 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettua kulukorvausta koskevaan päätökseen haetaan muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusoikeudelta. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle työ- ja elinkeinotoimistolle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Työ- ja elinkeinotoimiston on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos työ- ja elinkeinotoimisto ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

2 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

3 §

Eräitä päätöksiä koskeva muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen tämän lain nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

4 §

Muutoksenhaku työtapaturmaa tai ammatitautia koskevasta korvauspäätöksestä

Voimassa oleva laki

Edellä 4 luvun 11 §:ssä tarkoitetun Valtiokonttorin päätöksen muutoksenhakuun sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Ehdotus

Muutoksenhakuun 4 luvun 11 §:ssä tarkoitettusta Valtiokonttorin päätöksestä sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

3.

Laki

työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 13 a §, sellaisena kuin se on laissa 1271/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 11 §:ssä tarkoitettu pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kun suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä 13 §:ssä tarkoitettu pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle makseta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Ehdotus

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 a §

Kustannukset palveluun osallistumisesta

Henkilöllä on 11 §:ssä tarkoitettu pätevä syy jättää toteuttamatta työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa siltä osin, kuin suunnitelmassa on sovittu osallistumisesta muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun, sekä 13 §:ssä tarkoitettu pätevä syy kieltäytyä muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta ja keskeyttää tällainen palvelu, jos hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle *myönnetä* julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain (1369/2014)
9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 448/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri

Monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteri

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle virkamiehelle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden monialaisen yhteispalvelun asiakasrekisteriin työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, *kuntayhtymän* tai Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta. Käyttöoikeus voidaan myöntää työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan, *kuntayhtymän* tai Kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevalle *henkilölle*, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. *Henkilö*, jolle on myönnetty käyttöoikeus, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakasrekisteriin talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .